

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

TEJA KAVČIČ

**POLITIČNI SISTEM V KRALJEVINI ŠPANJI IN REPUBLIKI
SLOVENIJI TER PRIMERJAVA NADZORA VLAD**

Diplomsko delo

LJUBLJANA 2007

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

TEJA KAVČIČ

MENTOR: izr. prof. dr. Drago Zajc

**POLITIČNI SISTEM V KRALJEVINI ŠPANJI IN REPUBLIKI
SLOVENIJI TER PRIMERJAVA NADZORA VLAD**

Diplomsko delo

LJUBLJANA 2007

Politični sistem v Kraljevini Španiji in Republiki Sloveniji ter primerjava nadzora vlad

V svojem diplomskem delu primerjam dva politična sistema, in sicer politično ureditev Kraljevine Španije ter politično ureditev Republike Slovenije. Obe državi sta bili v prejšnjem stoletju pod totalitarnim sistemom, ki se je končal s smrtjo generala Franca v Španiji in s smrtjo predsednika Tita v bivši Jugoslaviji, del katere je bila tudi Slovenija. Takratni cilj obeh držav je bil čim hitrejši prehod v demokracijo. Danes je Španija parlamentarna monarhija, ki ji vlada kralj, medtem ko je Slovenija Republika, šef države pa je predsednik. Španija ima dvodomni parlament, ki je sestavljen iz kongresa in senata, slovenski parlament pa predstavlja le državni zbor, saj je državni svet po ustavi poseben državni organ, ki ni določen kot del parlamenta. V obeh državah se vladna odgovornost kaže v podpori parlamenta oziroma kongresa vladi, saj je ena izmed funkcij parlamenta oziroma kongresa tudi nadzor nad vlado. Na podlagi primerjave med državama sem ugotovila, da je načelo delitve oblasti v obeh državah podobno, prav tako pa imata španski in slovenski parlament kljub različni sestavi podobni vlogi, kar je razvidno predvsem iz odnosa do izvršilne veje oblasti oziroma vlade.

Ključne besede: politični sistem, Kraljevina Španija, Republika Slovenija, parlament, vlada.

The political system of the Kingdom of Spain and the Republic of Slovenia and the comparison of the control over governments

In my thesis I compare two political systems, that is, the political system of Spain and of Slovenia. Both countries were under totalitarian regime in the 20th century, which ended with the death of general Franco in Spain and the death of president Tito in ex-Yugoslavia, which Slovenia formed part of. The aim of both countries at that time was to introduce democracy as soon as possible. Nowadays Spain is a parliamentary monarchy, ruled by the king, whereas Slovenia is a republic and the boss of the country is the president. Spain has a parliament which consists of two houses, the congress and the senate, whereas Slovenian parliament consists only of the national assembly, since national council is according to the institution a special state organ and is not a part of the parliament. In both countries the competency of the government can be observed through the support of parliament or congress to the government, since one of the tasks of the parliament is also the control over the government. Comparing the two systems I have found out that they are quite similar and also both of the parliaments, play similar roles despite the difference in their structures, which can be observed especially from their relations to the executive power of the state, that is, the government.

Key words: political system, the Kingdom of Spain, the Republic of Slovenia, parliament, government.

KAZALO

1. UVOD	6
2. TEORETSKO-METODOLOŠKI OKVIR NALOGE	7
2.1 OPREDELITEV PROBLEMA	7
2.2 HIPOTEZE	8
2.3 CILJI.....	8
2.4 UPORABLJENA METODOLOGIJA.....	8
3. POLITIČNI SISTEM	9
3.1 DELITEV OBLASTI	10
3.2 PARLAMENTARNA MONARHIJA.....	13
4. ZGODOVINSKI OKVIR ŠPANIJE V 20. STOLETJU	14
4.1 ŠPANIJA DANES.....	15
5. POLITIČNI SISTEM KRALJEVINE ŠPANIJE	16
5.1 ŠPANSKA USTAVA.....	17
5.2 POLITIČNE STRANKE	19
5.2.1 <i>PSOE – Socialistična stranka španskih delavcev</i>	21
5.2.2 <i>PP – Ljudska stranka</i>	21
5.3 PARLAMENT	22
5.3.1 <i>Kongres</i>	23
5.3.2 <i>Senat</i>	25
5.4 POSLANSKE SKUPINE	28
5.5 VLADA.....	30
5.6 NADZOR NAD VLADO	32
5.6.1 <i>Nadzor delovnih teles</i>	34
5.6.2 <i>Preiskovalna komisija</i>	34
5.6.3 <i>Poslanska vprašanja</i>	35
5.6.4 <i>Interpelacije</i>	37
5.6.5 <i>Zaupnica in konstruktivna nezaupnica</i>	39
5.6.6 <i>Ustavna obtožba</i>	40
5.7 SODSTVO	41

5.8	KRALJ	43
6.	ZGODOVINSKI OKVIR SLOVENIJE V 20. STOLETJU.....	44
7.	POLITIČNI SISTEM REPUBLIKE SLOVENIJE	46
7.1	SLOVENSKA USTAVA	48
7.2	POLITIČNE STRANKE	49
7.2.1	<i>SDS – Slovenska demokratska stranka.....</i>	<i>49</i>
7.2.2	<i>SD – Socialni demokrati.....</i>	<i>50</i>
7.2.3	<i>LDS – Liberalna demokracija Slovenije .....</i>	<i>50</i>
7.3	PARLAMENT	51
7.4	POSLANSKE SKUPINE	54
7.5	VLADA.....	56
7.6	NADZOR NAD VLADO	58
7.6.1	<i>Nadzor delovnih teles .....</i>	<i>58</i>
7.6.2	<i>Preiskovalna komisija .....</i>	<i>58</i>
7.6.3	<i>Poslanska vprašanja .....</i>	<i>58</i>
7.6.4	<i>Interpelacija .....</i>	<i>59</i>
7.6.5	<i>Zaupnica in konstruktivna nezaupnica.....</i>	<i>60</i>
7.6.6	<i>Ustavna obtožba.....</i>	<i>62</i>
7.7	SODSTVO	63
7.8	PREDSEDNIK REPUBLIKE SLOVENIJE	65
8.	PRIMERJAVA	67
9.	ZAKLJUČEK.....	70
10.	LITERATURA	73
11.	INTERNETNI VIRI.....	75

1. UVOD

V svojem diplomskem delu primerjam dva politična sistema, na eni strani politično ureditev Kraljevine Španije in na drugi strani ureditev Republike Slovenije. Glede na to, da se s Španijo, njeno politiko, literaturo, kulturo in načinom življenja srečujem že pet let, saj sem v sklopu dvopredmetnega programa študirala tudi španski jezik in bila večkrat v Španiji, sem se odločila, da bom svojo diplomsko nalogo posvetila politični ureditvi le-te. Vzrok, da sem primerjala Kraljevino Španijo in Republiko Slovenijo, je tranzicija, prehod iz totalitarnega sistema v demokratično ureditev, ki je značilna za obe državi. Državi imata kar nekaj skupnih značilnosti, med drugimi je prav gotovo ta, da sta obe mladi demokratični državi. Njuni zgodovini so zaznamovala različna obdobja in sistemi, poleg tega pa sta obe državi imeli tudi avtoritarnega vodjo in prešli tranzicijo. Danes sta tako Španija kot Slovenija polnopravni članici zveze NATO in Evropske unije.

V svojem diplomskem delu uvodoma predstavljam teoretsko-metodološki okvir s cilji in hipotezami ter opredeljujem pojem političnega sistema. Sledi glavni del, ki sem ga razdelila na tri večje sklope. Prvi del je namenjen opisu španskega političnega sistema, drugi del opisu slovenskega političnega sistema, v zadnjem delu pa povzemam zaključne ugotovitve.

V prvem delu predstavljam zgodovinsko ozadje Kraljevine Španije. Zdi se mi namreč pomembno, da sem na začetku posvetila poglavje tej temi, saj se tako lahko v nadaljevanju lažje razume politično ureditev in sam sistem. Sledi poglavje v katerem predstavljam politični sistem Kraljevine Španije. To poglavje je razdeljeno na osem sklopov, v katerih opisujem špansko ustavo, največji politični stranki, predstavljam španski parlament, poslanske skupine, vlado in nadzor nad vlado ter sodstvo. V zadnjem sklopu prvega dela pa predstavljam pristojnosti in odgovornosti kralja.

Drugi del diplomske naloge je namenjen političnemu sistemu Republike Slovenije. Tudi v tem delu sem najprej predstavila zgodovinsko ozadje, pri čemer sem se osredotočila predvsem na 20. stoletje zaradi lažje primerjave s Kraljevino Španijo. Obe državi sta v tem stoletju preživele dve svetovni vojni ter prešli iz totalitarnega v demokratični sistem. Poglavju o zgodovinskem okviru Slovenije sledi predstavitev političnega sistema Republike Slovenije. Tudi to poglavje sem razdelila na osem sklopov, in sicer predstavitev slovenske ustave,

največjih političnih strank, parlamenta, poslanskih skupin, vlade in nadzora nad vlado ter sodstva. V zadnjemu sklopu drugega dela pa predstavljam pristojnosti in odgovornosti predsednika Republike Slovenije.

V zadnjem delu diplomske naloge pa povzemam ključne ugotovitve ter primerjavo med obema državama. V tem delu sem ponovno omenila hipoteze in jih potrdila oziroma ovrgla glede na ugotovitve.

Na koncu diplomske naloge so navedeni vsi viri in literatura, ki so mi pomagali pri izdelavi moje diplomske naloge.

2. TEORETSKO-METODOLOŠKI OKVIR NALOGE

2.1 OPREDELITEV PROBLEMA

Namen moje naloge je predvsem predstavitev političnega sistema Kraljevine Španije in primerjava le-tega s Slovenijo. Državi sta imeli podobno izhodišče na začetku svoje demokratične poti, vendar se vseeno razlikujeta, saj je Slovenije republika, medtem ko je Španija kraljevina.

Danes lahko govorimo o demokraciji v obeh državah, vendar se je demokratična ureditev v obeh državah oblikovala sorazmeroma pozno. Pred drugo svetovno vojno je veliko demokratičnih sistemov propadlo prav zaradi vzpona fašizma, totalitarizma in nacizma. Šele kasneje so se ponovno vzpostavile demokracije. To velja tako za Španijo kot za Slovenijo.

Zanimanje za pisanje tega diplomskega dela je posledica dejstva, da je tudi Slovenija nekoč pripadala večnacionalni državi Jugoslaviji, ki je bila vse do leta 1980 pod vodstvom predsednika Tita. Na drugi strani pa je bila tudi Španija pod velikim vplivom generala Franca vse do njegove smrti leta 1975.

2.2 HIPOTEZE

V diplomski nalogi bom poskušala potrditi ali zavrniti naslednje hipoteze:

- H1: Politična sistema Španije in Slovenije sta si zelo podobna, še posebej glede uresničevanja načela delitve oblasti.
- H2: Španijo in Slovenijo lahko primerjamo glede postopka izvolitve mandatarja, medtem ko se potrditev ostalih članov vlade razlikuje.
- H3: Španski in slovenski parlament imata podobni vlogi, kar se vidi v odnosu do izvršilne veje oblasti oziroma vlade.
- H4: Funkciji šefov države sta primerljivi, saj imata predvsem reprezentativno vlogo, razlikuje pa se način izvolitve oziroma imenovanja.

2.3 CILJI

Cilji diplomske naloge so predvsem prikazati razlike oziroma podobnosti med dvema različnima oblikama vladavine. Španija je kraljevina, medtem ko je Slovenija republika, zato me je zanimalo, ali je zaradi različne oblike vladavine tudi razlika pri uresničevanju delitve oblasti. Namen diplomske naloge je tudi, da ugotovim, v kakšnem razmerju sta parlament in vlada v Republiki Sloveniji in v kakšnem razmerju sta v Kraljevini Španiji ter kakšen je proces oblikovanja vlade tako v eni kot v drugi državi.

Prav tako želim predstaviti tudi razlike oziroma podobnosti funkcij šefov držav, čeprav je španski šef države kralj, v Sloveniji pa je to predsednik republike.

2.4 UPORABLJENA METODOLOGIJA

Moje delo je osnovano predvsem na deskriptivni metodi. Večji del temelji na deskriptivni analizi sekundarne literature, med katero spadajo tudi vsi pridobljeni podatki iz internetnih virov. Opis obeh držav temelji na analizi ustav obeh držav, pa tudi zakonov, kar pomeni, da bom uporabila tudi analizo primarnih virov. V nalogi se bom ukvarjala tudi s primerjalnim raziskovanjem, saj bom primerjala oba politična sistema.

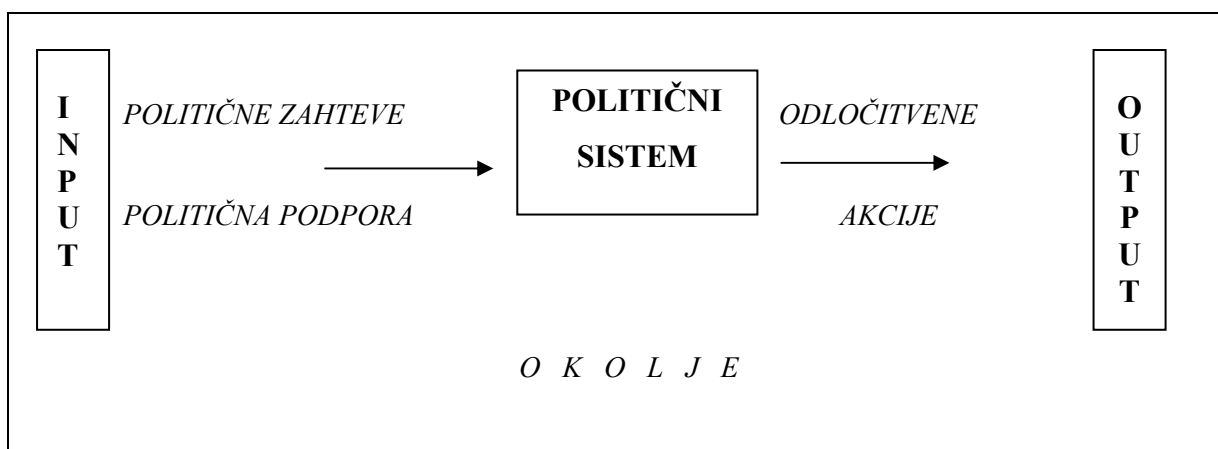
3. POLITIČNI SISTEM

Diplomska naloga temelji na primerjavi političnih sistemov, zato v tem poglavju ta pojem natančneje opredeljujem. Obstajajo različni sistemi, kot so npr. ekonomski, socialni in politični, meje med omenjenimi sistemi pa so ponavadi težko določljive.

Politični sistem predstavlja družbene odnose, norme in ustanove, ki oblikujejo javno oblast in njen položaj v družbi. Zajema obliko in način oblikovanja državne oblasti, vse njene državne in javne institucije, družbene skupine, ki želijo vplivati na oblast (politične stranke, interesne skupine, lobiji, ipd), množične medije in splošno sprejete norme ter vzorce obnašanja.

Zelo pomemben teoretik in zagovornik systemskega raziskovanja je bil David Easton. Oblikoval je teoretični model političnega sistema (Prikaz 3.1), ki deluje kot nekakšen posrednik z ostalimi sistemi. Svoj model je postavil v okolje, kjer z ene strani prihajajo v politični sistem inputi kot politične zahteve in podpore, na drugi strani pa dobimo outpute kot odločitve, akcije in učinke. Politični sistem mora imeti podporo v okolju, saj le na tak način ohranja legitimnost sistema. Demokratični politični sistem se seveda odzove na zahteve okolja in jih spremeni v odločitve, ki učinkujejo na okolje. Gre za »začaran krog«, saj z novimi odločitvami političnega sistema nastanejo tudi nove potrebe in s tem tudi zahteve. Politični sistem je po Eastonu podoben biološkimi sistemom, saj ima možnost prilagajanja zahtevam in potrebam iz okolja (Easton 1965: 32).

Prikaz 3.1: Model političnega sistema po Eastonu

Vir: Easton 1965, 32.

S klasifikacijo političnih sistemov se je prvi ukvarjal Herodot. Razdelil jih je glede na to, kdo ima oblast. V monarhiji ima oblast ena oseba, pri aristokraciji si oblast deli manjšina in pri demokraciji je oblast v rokah večine. Aristotel je k temu dodal še delitev, ki ponazarja, kako vlada posameznik, manjšina ali večina. Trdil je, da se monarhija lahko spremeni v tiranijo, aristokracija v oligarhijo in demokracija v demagogijo. Šele Montesquieu, ki je prvi obravnaval delitev oblasti, je definiral republiko, ki je lahko demokratična ali aristokratska, monarhijo in despotijo, ki predstavlja obliko samodržstva. Moderne delitve zasledimo kasneje pri ameriških federalistih, ki ločijo glede na organizacijo oblasti, to je lahko republika ali monarhija, in glede na delitev oblasti, ki pa je lahko horizontalna ali vertikalna. Horizontalna se osredotoča predvsem na vse tri veje oblasti, torej izvršilno, zakonodajno in sodno. Glede na to delitev so se razvili predsedniški, parlamentarni in skupščinski ali konventni sistemi. Vertikalna delitev pa je osredotočena predvsem na stopnjo oblasti. Pri tej delitvi nastane unitarni ali federalni sistem (Grad 2000: 47–52).

Za mojo diplomsko nalogo je predvsem pomembna horizontalna delitev in sistemi, ki so posledica te delitve, zato se bom v nadaljevanju osredotočila predvsem na to klasifikacijo.

3.1 DELITEV OBLASTI

Na osnovi horizontalnega razmerja med državnimi organi sta se razvili dve temeljni načeli organizacije državne oblasti. Na eni strani je to načelo enotnosti oblasti, na drugi strani pa načelo delitve oblasti. Značilnost obeh je ta, da se nahajajo na istem rangju, organi so med seboj enakopravni ter opravljajo svoje delo samostojno in neodvisno. Med njimi pa je vzpostavljen poseben sistem razmerij oziroma sodelovanja. Rousseau se je zavzemal za načelo enotnosti oblasti. Za ta sistem je značilno, da je državna oblast enotna. To izhaja predvsem iz načela suverenosti ljudstva, zato se v tem primeru oblasti ne more deliti. Izvršilna oblast je podrejena zakonodajni, pri čemer ima le sodstvo določeno stopnjo samostojnosti. Tako je oblast osredotočena v enem državnem organu, v nedemokratičnem sistemu je to monarh, šef države, v demokratičnem pa parlament, saj je predstavnik vsega ljudstva. Ostali državni organi so temu podrejeni. Na drugi strani pa je načelo delitve oblasti, ki je danes prevladujoče načelo organizacije državne oblasti. Pomembno je predvsem zaradi preprečevanja prevlade ene veje oblasti nad drugo in monopolnega vedenja pri odločanju. Obstaja več vrst sistemov delitve oblasti: dualistični, triarhistični in kvadrarhistični sistem (Grad

2000: 47–48). V večini sodobnih ustav je uveljavljen trialistični sistem. Po Montesquieu se je oblast delila na tri veje oblasti, kar predstavlja trialistični sistem delitve, in sicer na zakonodajno, izvršilno in sodno. Sodna in izvršilna funkcija sta v tem primeru popolnoma ločeni. Po dualističnem sistemu je funkcija odločanja v rokah zakonodajnega organa, medtem ko je funkcija izvrševanja v rokah izvršilnega in sodnega organa, ki sta ločena samo organizacijsko. Po kvadrialistični teoriji pa se deli oblast na štiri veje: zakonodajno, izvršilno, upravno in sodno oblast. V tem primeru je posebnost upravna funkcija, saj se je ločila od izvršilne. Upravna veja oblasti izvršuje zakone prek upravnih organov, izvršilna veja pa je pretežno političnega značaja. Vsekakor pa je izvršilna veja v nadrejenem položaju in tako nadzira upravno funkcijo (Grad 2000: 48).

Na podlagi delitve oblasti sta se razvila predsedniški in parlamentarni sistem, medtem ko se je na podlagi enotnosti oblasti razvil skupščinski sistem. V predsedniškem sistemu je predsednik izvoljen na neposrednih volitvah. Veje oblasti, izvršilna, sodna in zakonodajna, pa so strogo ločene. Predsednik je tako vodja vlade kot vodja države. Primer predsedniškega sistema so ZDA, ki so ga z ustavo uvedle že leta 1787. Njegova dolžnost je imenovanje ministrov, ki jih nato potrdi senat. Zakonodajna funkcija je funkcija, ki jo opravlja kongres, ki je sestavljen iz predstavniškega doma in senata. Člane obeh domov se voli neposredno. Vsekakor je potrebno poudariti, da je zakonodajna iniciativa izključno iniciativa članov obeh domov.

Predsednik nikakor ne more razpustiti kongresa, prav tako pa tudi kongres ne more odpoklicati predsednika. Izjema je le obtožba zoper predsednika, ko kongres senatu predlaga odstop predsednika zaradi hujše kršitve ustave.

Sodstvo predstavlja tretjo vejo oblasti, pri čemer sodnike imenuje predsednik ob soglasju senata. Sodniki so popolnoma neodvisni, njihova funkcija pa je dosmrtna.

Parlamentarni sistem se razlikuje od predsedniškega, saj predstavlja predsednik vlade tudi vodjo izvršilne oblasti. Primer tega sistema je Velika Britanija, kjer med izvršilno in zakonodajno vejo oblasti poteka sodelovanje. Ta sistem se je v Angliji razvil relativno zgodaj, ko se je sodna veja oblasti nekoliko oddaljila od izvršilne in zakonodajne. Med parlamentom in kraljem, torej nosilcema zakonodajne in izvršilne oblasti, je prihajalo do rivalstva nekje do 18. stoletja, ko je kralj popolnoma izgubil nadzor nad izvršilno oblastjo. Tako je vlada prevzela njegovo funkcijo, vendar je za svoje delo odgovorna parlamentu. Kralj ima od takrat naprej zgolj reprezentativno funkcijo, nima pa nikakršnega vpliva na zakonodajno ali izvršilno funkcijo. Vplivanje zakonodajne oblasti na izvršilno je vidno preko različnih

sredstev, ki jih uporablja zakonodajna oblast. To je razvidno predvsem v primeru parlamentarnega sistema, ki ga ima Velika Britanija, saj ministri predstavljajo tudi izvoljene poslance. Vplivanje zakonodajne oblasti je vidno tudi preko parlamentarnih komisij, ki so namenjene predvsem nadzoru nad delovanjem izvršilne veje oblasti (Grad 2000: 54–55).

Izvršilna oblast ima prav tako na voljo sredstva, s katerimi lahko vpliva na delovanje zakonodajne oblasti. Izvršilna oblast ima poleg poslancev v tem primeru tudi zakonodajno iniciativo, kar pomeni, da lahko predlaga parlamentu zakone v sprejem. Poleg tega ima pravico in dolžnost razglasiti zakone, katere je sprejel parlament, in sodelovati pri delu parlamenta. Iz tega je razvidno, da obstaja med izvršilno in zakonodajno vejo nekakšno ravnotežje. Poudariti je potrebno tudi to, da ima zakonodajna oblast moč izglasovati vladi nezaupnico. V takem primeru mora vlada odstopiti. Po drugi strani pa lahko vlada zahteva od šefa države, da razpusti parlament in razpiše predčasne volitve. Razmerje med vlado in parlamentom oziroma med parlamentom in vlado je svojevrstnost parlamentarnega sistema. Kot navaja Grad (2000: 54), obstaja dualizem izvršilne oblasti, saj je le-ta razdeljena med vlado in šefom države. Vlada je odgovorna in odvisna od parlamenta, medtem ko je šef države politično neodgovoren. Zaradi tega sopodpisuje politične akte pristojni minister oziroma vlada.

Sodna veja je v tem sistemu veliko bolj samostojna kot pri predsedniškem sistemu. Niti izvršilna niti zakonodajna oblast ne moreta vplivati na sodno. Prav tako pa velja tudi, da sodna oblast ne more vplivati na ostali dve (Grad 2000: 55).

Polpredsedniški sistem pa ima značilnosti tako enega kot drugega sistema. Primer takega sistema je Francija. Po padcu socialističnih družbenih ureditev pa se je ta sistem uveljavil tudi na Hrvaškem, v Srbiji in v državah naslednicah ZSSR. V tem sistemu je položaj predsednika republike okrepljen, čeprav sistem izhaja iz parlamentarnega. Predsednik je voljen na neposrednih volitvah, je lahko ponovno izvoljen ter ima velik vpliv na delovanje in oblikovanje vlade. Postavljen je celo nad vlado in parlament, s čimer ima možnost skrbeti za delovanje obeh vej oblasti. Njegova dolžnost je zastopati državo, poveljevati vojski, sklepati mednarodne sporazume in ima možnost suspenzivnega veta. Predsednik republike imenuje tudi prvega ministra in na njegov predlog potrdi tudi ostale ministre. V izrednih razmerah predsednik ravna po lastni volji po posvetu s prvim ministrom in predsednikoma obeh zbornic. Predsednik je kot v čistem parlamentarnem sistemu politično neodgovoren. Vsekakor pa ima v takem sistemu največjo moč šef države, sledi vlada in šele nato parlament. Tako

razmerje pa je mogoče le takrat, ko je v parlamentu ali vladi ista strankarska koalicija, kot ji pripada predsednik države (Grad 2000: 61–62).

Skupščinski sistem pa izhaja iz načela enotnosti oblasti, zato se nekoliko razlikuje od prejšnjih sistemov. Zanj je značilno, da je vsa oblast osredotočena in izhaja iz enega organa. Skupščina je nosilec zakonodajne oblasti in najvišji organ oblasti v razmerju do vseh državnih organov. Izvršilna oblast je skupščini popolnoma podrejena in noben državni organ ne more vplivati na delovanje le-te. Skupščinski sistem je bil uveljavljen v bivši Sovjetski zvezi, po oktobrski revoluciji leta 1917. Ta sistem je uveljavljen tudi v Švici kot konventni sistem (Grad 2000: 65).

3.2 PARLAMENTARNA MONARHIJA

Glede na to, kdo opravlja funkcijo šefa države, se ločita dva tipa parlamentarnega sistema, in sicer sta to monarhična in republikanska oblika. Monarhična oblika je zgodovinskega izvora in še obstaja v Veliki Britaniji, pa tudi v nekaterih drugih tradicionalnih evropskih monarhijah, kot je Španija. V takšni obliki parlamentarnega sistema opravlja funkcijo šefa države monarh, kar se v razmerju do vlade kaže predvsem v imenovanju mandatarja za sestavo vlade (Grad, 2000: 55–56). V drugem primeru funkcijo šefa države opravlja izvoljeni šef države, ki prav tako imenuje mandatarja. Razlika med njima je le v tem, da v monarhijah monarh uživa večji ugled kot predsednik republike.

Monarhija je tista oblika vladavine, v kateri je državni poglavar fizična oseba, ki ima naslednje posebne pravice:

- nasledstvo: položaj mu pripada zaradi nasledstva;
- doživljenjskost: svojo funkcijo opravlja do smrti, razen, če sam odstopi in ga nasledni naslednik;
- neodgovornost: je pravno in politično neodgovoren, kar pomeni, da ni podvržen pravnim sankcijam, zato je monarh suverena oseba;
- nedotakljivost: monarhu in osebam njegove ožje rodbine je zagotovljena posebna pravna zaščita. Če je bil nad temi osebami izvršen kakršenkoli delikt, se obravnava pod strožjimi pogoji, kakor če bi bili storjeni nad drugim državljanom (56. in 57. člen španske ustave).

Monarhije so se ohranile, oziroma v nekaterih primerih ponovno vzpostavile, le v manjšem številu držav. Delijo se na omejene in neomejene, odvisno od tega, ali ima monarh vso oblast v svojih rokah ali ne. Za omejene monarhije je značilno, da je še vedno monarh ostal šef države, vendar mu je bila vrhovna oblast omejena ali odvzeta. Tako je moral politična pooblastila razdeliti tudi med druge državne organe. V okviru omejene monarhije sta se izoblikovali ustavna in parlamentarna monarhija.

Trije osnovni dejavniki državnega aparata v parlamentarni monarhiji so kralj, parlament in vlada. Kraljevo soglasje je potrebno pri spreminjanju ali sprejemanju ustave, v zakonodajnem postopku ima možnost postaviti veto na odločitve parlamenta. Odločitev parlamenta postane zakon šele z monarhovim privoljenjem. V tej ureditvi predstavlja monarh le šefa upravne funkcije, vlada pa je izvršilno-upravni organ (Perić 1992: 103).

4. ZGODOVINSKI OKVIR ŠPANIJE V 20. STOLETJU

Španija je ostala med prvo svetovno vojno nevtralna država. Kasnejši neuspeli vojaški pohod v Maroku leta 1921 je okrepil protimonarhično gibanje in tako je general Primo de Rivera 13. septembra 1923. leta izvedel državni udar in uvedel diktaturo. Kralj Alfonz XII., sin Izabele II. Burbonske, je kmalu potem z dvema dekretoma priznal avtoritarni režim in razpustil parlament ter vlado. Riverov zgled je bila fašistična Italija. Takrat je veljala splošna cenzura, predvsem pa nacionalistični časopis in druge neodvisne izdaje niso bili dovoljeni. Zaradi splošnega nezadovoljstva je Rivera dovolil občinske volitve, na katerih so zmagali republikanci z veliko večino. Potem, ko je Primo de Rivera emigriral v tujino, je bila vzpostavljena druga republika, ki je trajala od 14. aprila 1931 do 1. aprila 1939. leta. Začasna vlada druge republike je spremenila volilni zakon in sklicala prve zares demokratične volitve v parlament. Tako so leta 1931 prvič lahko volile tudi ženske. Te volitve so prinesle zmago levičarskim strankam, ki so sprejele tudi novo ustavo v kateri je v prvem členu pisalo, da je Španija republika delavcev, organizirana v sistemu svobode in pravice, in da vsa oblast prihaja od državljanov, kar je povzela tudi aktualna ustava iz leta 1978.

Leta 1936, natančneje 17. julija, je pod vodstvom generala Francisca Franca izbruhnil upor proti republikanski vladi v vojaških enotah v Maroku. To je bil tudi povod za državljansko vojno, ki je trajala 3 leta. Vojna je potekala med uporniškimi nacionalisti in republikanci.

Franco je imel veliko podpore s strani Nemčije in Italije. Kot navaja Natek (Natek 2006: 178), je vojna terjala veliko žrtev, nekateri privrženci republike pa so zbežali v druge države po Evropi.

Španija se je znašla pod desničarsko diktaturo generala Franca. V času njegovega režima so bile prepovedane vse politične stranke, razen njegovega monopolističnega gibanja, ki je imelo nadzor nad političnim življenjem. Franco je uvedel avtoritarno diktaturo, ki je trajala vse do njegove smrti 20. novembra 1975. Volitve so bile v njegovem obdobju strogo nadzorovane in omejene (Broué in ostali 1986: 360). Leta 1947 je bila Španija razglašena za monarhijo. Že leta 1969 je Franco za svojega naslednika izbral Juana Carlosa I., ki ga je nadomestil po smrti leta 1975. Takrat je parlament dobil novega predsednika, novo vlado pa je sestavil premier Arias Navarro. Leto kasneje je potekal referendum za ustavne spremembe in že junija istega leta je parlament sprejel zakon, ki je omogočal politično združevanje in ustanavljanje političnih strank. Julija je premier Arias odstopil, zamenjal ga je Adolfo Suarez Gonzales, ki je nadaljeval z ustavnimi reformami. S padcem diktature se je Španija dokaj hitro priključila raznim evropskim združenjem, saj se je že leta 1977 pridružila Svetu Evrope in 1982 vstopila v organizacijo NATO.

Prve demokratične parlamentarne volitve v Španiji so potekale 15. junija 1977 po več kot štiridesetih letih. Na teh volitvah je nepričakovano zmagala Unija demokratičnega centra (UCD – Unión de Centro Democrático) in premagala svojo največjo nasprotnico, Socialistično stranko španskih delavcev (PSOE – Partido Socialista Obrero Español). Leta 1982 so potekale nove volitve, na katerih je zmagala PSOE. Svojo zmago je stranka kasneje potrdila še na treh volitvah, saj so vedno dobili večino. Šele na volitvah leta 1996 je prišla na oblast Ljudska stranka (PP – Partido Popular), ki je ostala na oblasti dva mandata. Nazadnje so potekale parlamentarne volitve leta 2004 z nepričakovano zmago PSOE.

4.1 ŠPANIJA DANES

Kraljevina Španija je danes socialna in demokratična država, ki temelji na klasičnih človekovih pravicah. Uradno ime Španije je Kraljevina Španija, njena državna ureditev pa je parlamentarna monarhija. Šef države je kralj Juan Carlos I.

Španija obsega 504.782 km², kar pomeni, da je skoraj 25-krat večja od Slovenije, njeno glavno mesto pa je Madrid. Španija ima po zadnjem popisu leta 2005 44.108.530 prebivalcev. Večina prebivalcev je katoličanov, in sicer kar 66,7 %, nevernih je 32,1 %, pripadnikov ostalih verstev – muslimanov, Židov in protestantov pa je 1,2 %. Tujci predstavljajo 8,37 % prebivalstva. Največ jih je prišlo iz Latinske Amerike, nekaj iz Vzhodne Evrope, nekateri pa tudi iz Afrike, predvsem iz Maroka.

Denarna enota v Kraljevini Španiji je od leta 1999 evro. Pred tem letom so kot plačilno sredstvo uporabljali pezeto.

Uradni jezik po ustavi je po vsej Španiji španščina ali kastiljščina, obstajajo pa še štirje jeziki, ki so tudi uporabljeni kot uradni, to so katalonščina, okcitanščina, baskovščina in galicijščina, te pa govorijo poleg španščine na območjih avtonomnih skupnosti Katalonija, Galicija, Baskija (Natek 2006: 176).

5. POLITIČNI SISTEM KRALJEVINE ŠPANIJE

Od razglasitve ustave, katero je potrdil parlament, je Španija parlamentarna (oblika državne oblasti) monarhija (oblika vladavine). Za špansko ustavo je na referendumu 6. decembra 1978 glasovalo 87,8 % Špancev, volilna udeležba je bila 67,7 %.¹ Parlament v sodobni monarhiji popolnoma prevladuje nad monarhom. Tako velja tudi v primeru Španije, saj ima kralj zgolj simbolično veljavo. Tako kot v drugih sodobnih državnih ureditvah velja tudi v Španiji načelo delitve oblasti na izvršilno, zakonodajno in sodno. Ustavni organi te države pa so:

- kralj,
- parlament (Cortes), ki ima zakonodajno oblast, je sestavljen iz dveh domov: senat (Senado) in kongres poslancev (Congreso de los diputados),
- vlada (Gobierno), ki predstavlja izvršilno oblast, sestavljajo jo ministri in predsednik vlade,
- sodstvo,
- ustavno sodišče.²

---

¹ Internet: <http://www.bon.es/estadistica/castella/dades/inf/ele/ele10/r24> (9. 3. 06)

² Ustava Kraljevine Španije: <http://www.congreso.es/funciones/constitucion/indice/html> (9. 3. 06).

Politični sistem Kraljevine Španije je razdeljen na več nivojev: občine (municipios), province (provincias) in avtonomne skupnosti (comunidades autónomas).

5.1 ŠPANSKA USTAVA

Današnja politična ureditev Španije temelji na ustavi iz leta 1978, ki jo je potrdil kralj Juan Carlos 27. decembra pred parlamentom. Pred tem sta jo 31. oktobra istega leta potrdila senat in kongres poslancev, 7. decembra pa še špansko ljudstvo, ki se je v velikem številu udeležilo referendumu, in jo potrdilo s 87,8 %.

Španska ustava je razdeljena na dva temeljna dela. Prvi del sestavlja preambula, torej uvodni del, ki je namenjen predvsem izražanju ciljev ustave, in načela, ki usmerjajo njeno uporabo. Sledijo splošne določbe, kjer je določena oblika vladavine, in prvo poglavje, ki se nanaša na človekove pravice in temeljne svoboščine. To so vsi členi od 10. do 55. Drugi del ali normativni del pa je namenjen državni ureditvi, organizaciji osrednjih državnih organov, njihovim pristojnostim in razmerjem. Poglavja so naslednja:

- II. poglavje: »o kraljevini«, od 56. člena do 65. člena,
- III. poglavje: »o parlamentu«, od 66. člena do 96. člena,
- IV. poglavje: »o vladi«, od 97. člena do 107. člena,
- V. poglavje: »razmerje med vlado in parlamentom«, od 108. člena do 116. člena,
- VI. poglavje: »sodstvo«, od 117. člena do 127. člena,
- VII. poglavje: »gospodarstvo«, od 128. člena do 136. člena,
- VIII. poglavje: »špansko ozemlje«, od 137. člena do 158. člena,
- IX. poglavje: »ustavno sodišče«, od 159. člena do 165. člena,
- X. poglavje: »postopek za spremembe ustave«, od 166. člena do 169. člena.

V končnih določbah piše, kdaj je ustava začela veljati in o sprejemu ustavnega zakona, ki omogoča izvedbo ustave in zagotovi uporabo njenih določb.

Španska ustava v svojem prvem členu določa, da je Španija parlamentarna monarhija. Temelji na spoštovanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Po ustavi ima vsak državljan, ki je dopolnil osemnajst let, pravico voliti in biti izvoljen (12. člen). Prvo poglavje je namenjeno predvsem pravicam, ki jih imajo državljani Kraljevine Španije, kamor spada enakost pred zakonom, ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, vero, politično ali katerokoli drugo osebno okoliščino (14. člen). 55. člen ustave pa določa, da je mogoče človekove pravice in temeljne

svoboščine začasno razveljaviti ali omejiti, vendar to velja le za vojno stanje ali izredne razmere.

Z določitvijo politične ureditve v Španiji, da je to parlamentarna monarhija, se je z ustavo tudi navedlo položaj, ki ga ima kralj v tej državi. Kralj ni suverena oseba, saj suverenost pripada ljudstvu, ki se izraža v demokratično izvoljenem parlamentu (1. in 2. člen). Kraljeva funkcija je dedna, predstavlja pa samo šefa države (56. člen).

Dvodomni parlament sestavlja predstavniški dom in senat. Predstavniški dom ali Congreso de los diputados sestavlja 350 poslancev, ki so izvoljeni po proporcionalnem sistemu na splošnih volitvah. Glasovi so pretvorjeni v sedeže po d'Hondt-ovi metodi najvišjega povprečja, kar pomeni, da je ta sistem v prid večjim strankam, ker dobijo več sedežev, kot so dobili glasov.³ Stranke morajo dobiti vsaj 3 % glasov, da dosežejo parlamentarni prag. Kongres ima po 66. členu ustave naslednje pristojnosti: zakonodajno, sprejem proračuna in nadzor nad vlado ter ostala pooblastila, ki jih narekuje ustava.

Ustava opredeljuje senat kot »teritorialni predstavniški dom«, ki ga sestavlja 259 članov. Na splošnih volitvah je izvoljenih 208 senatorjev, po večinskem sistemu. Tako dobi vsaka od 47-ih provinc po štiri senatorje, izjema so le tri province, in sicer Baleari in Gran Canaria, ki imata vsaka po pet senatorjev, Santa Cruz de Tenerife šest, avtonomni mesti v Afriki Ceuta in Melilla pa vsaka po dva senatorja. Preostale senatorje izvolijo parlamenti avtonomnih skupnosti.

Vlada predstavlja izvršilno vejo oblasti, izvaja predpisana pooblastila in usmerja notranjo ter zunanjo politiko. Ravno tako je odgovorna za upravo in obrambo države (97. člen). Vlado vodi predsednik vlade, ki ga na predlog kralja potrди parlament. Za svoje politične odločitve je vlada odgovorna parlamentu. Glavno sredstvo nadzora nad vlado, ki je opredeljeno tudi v ustavi, je nezaupnica vladi.

V ustavi je opredeljeno tudi sodstvo kot tretja veja oblasti. V skladu s 117. členom ga v imenu kralja upravljajo sodniki in drugi neodvisni sodni uradniki. Odgovorni in podrejeni so le zakonom. Vrhovno sodišče je najvišje sodišče v državi.

---

³ Internet: <http://www.sispain.org/spanish/history/monarchy.html> (10. 10. 2006).

Posebnost Španije je njena polfederalna ureditev, saj je v ustavi v drugem členu zapisano: »ustava temelji na trajni enotnosti španskega naroda in skupni in nedeljivi domovini vseh Špancev ter priznava in zagotavlja pravico do avtonomije vsem narodnostim in regijam, ki jo sestavljajo, in solidarnost med njimi«.⁴ Ustava priznava več narodnosti, vendar zaradi poudarka na enotnosti španskega naroda Španija ne more biti federalna država.

V sklopu sedmega poglavja ustave, ki je namenjeno predvsem teritorialni organizaciji države, je v 137. členu zapisano, da je Španija razdeljena na občine, pokrajine in 17 avtonomnih skupnosti. Te delujejo kot manjše državnice, saj imajo izvoljene parlamente, regionalne vlade in uprave službe, lastne statute ter veliko zakonodajnih in izvršilnih pristojnosti. Zanimivost je tudi ta, da imajo nekatere lastno policijo, različno davčno zakonodajo in različne pristojnosti sodstva; primer take skupnosti so prav gotovo Baski. Avtonomni mesti Cevta in Melilla pa imata tudi lastno skupščino in upravo. Razlike med avtonomnimi skupnostmi naj bi nastale že v preteklosti predvsem zaradi različnega zgodovinskega in gospodarskega razvoja (Natek 2006: 176).

5.2 POLITIČNE STRANKE

Politične stranke so pričele nastajati okoli leta 30 v 19. stoletju, in sicer v Angliji in Združenih državah Amerike. Do takrat pa so obstajale nekakšne politične frakcije, ki pa so bile le začasne in so bile le podpornice določeni ideologiji. Glede na to, da preko njih vplivamo na politiko, so usmerjene na zelo širok spekter interesov in imajo mobilizacijske sposobnosti, predstavljajo zelo pomemben del politike in so sredstvo za doseganje oblasti (Fink - Hafner 2001: 14).

V Španiji so bile izvedene prve volitve šele po smrti monarha Fernanda VII., ki je umrl septembra 1833. Z njegovo smrtjo se je končala tudi absolutistična monarhija. Monarh je bil edini nosilec politične moči, zato ni bilo volitev, niti političnih strank ali politične participacije. Podobno je bilo tudi v času Francovega režima. Prvotno je imel volilno pravico le 1 % ljudi, to so bili moški, ki so izpolnjevali določene kriterije. Volilno pravico so namreč

---

⁴ Internet: http://www.congreso.es/funciones/constitucion/const_espa_texto.doc (10. 10. 2006).

dobili odrasli moški, stari nad 23 let, ki so imeli premoženje, izobrazbo, in so vplačevali predpisano kvoto davkov. Volilno pravico so dobili leta 1869, ženske pa šele 1931.⁵

Zanimivo je tudi dejstvo, da je imela Španija od leta 1907 do 1936 uveden ukrep obvezne udeležbe na volitvah. Na začetku prejšnjega stoletja je vladalo v Španiji splošno nezadovoljstvo, brezposelnost, gospodarska kriza in posledica krize je bilo tudi upadanje politične participacije na volitvah.

V času Francove diktature je bila dovoljena le ena stranka, FALANGA⁶, ki jo je kasneje preoblikoval v Narodno gibanje (Movimiento nacional). Ostanki drugih strank, ki jih je Franco prepovedal, so delovali naskrivaj, saj je bilo politično področje nadzorovano in cenzurirano s strogimi ukrepi. Šele po njegovi smrti, ko je Španija postala demokratična kraljevina, se je pričelo večstrankarstvo, čeprav sta skozi vsa leta prevladovali dve stranki zaradi česar je sistem spominjal na dvostrankarskega.

Končno so se po štiridesetih letih ponovno obudili interesi in želje po spremembah. Tajno delovanje socialistov in komunistov je po Francovem obdobju pričelo javno delovati. Leta 1977 je na prvih demokratičnih volitvah po diktaturi generala Franca zmagala desnosredinska stranka UCD – Demokratična unija centra, ki je osvojila tudi prvi mandat (1979–1982). Po letu 1986 pa stranka ni bila več prisotna, saj je propadla zaradi neuspešne politične vizije in nezmožnosti razvoja politike, predvsem pa zaradi nasprotovanj znotraj stranke.

Na volitvah leta 1982 je zmagala Socialistična stranka španskih delavcev (PSOE), ki je ostala na oblasti štiri zaporedne mandate. Za to stranko je bilo značilno, da se ni toliko osredotočala na socialne razrede, ampak predvsem na ekonomski razvoj, ki je v tistem obdobju že bil del tranzicije.

Poleg tega obstajajo stranke na regionalni ravni, ki delujejo na dveh ravneh; na ravni regije, in v kolikor dobi sedež v parlamentu, tudi na nacionalni ravni. Navadno tudi na lokalni ravni prevladuje stranka, ki prevladuje na nacionalni ravni. Obstajajo po tudi izjeme, pri čemer sta

---

⁵ Internet: http://es.wikipedia.org/wiki/Sufragio_femenino (1. 2. 2007).

⁶ Ustanovljena 1933, njen program je sledil fašističnemu vzoru: uporaba nasilja, diktatura, militaristične ideje, ipd. (Južnič 1981: 308).

izrazit primer Baskija in Katalonija, kjer zaradi lokalnih interesov prevladujeta stranki Katalonsko zbliževanje in združenje ter Nacionalistična stranka Baskov.

V nadaljevanju predstavljam dve največji politični stranki v Španiji in njuni usmeritvi.

5.2.1 PSOE – Socialistična stranka španskih delavcev

Španska socialistična delavska stranka obsega 200.000 ljudi in je najstarejša politična stranka v Španiji. Ustanovljena je bila že leta 1879 pod imenom Marksistična stranka, kateri je stala ob strani Splošna delavska unija (UGT), ki je takrat predstavljala sindikat. Cilj obeh je bil predvsem pridobivanje glasov delavskega razreda v politični areni. Kot stranka je pričela zmagovati leta 1920 in to je trajalo nekje do leta 1930. Članstvo se ji je bistveno razširilo, vključevalo je tudi številne ugledne ljudi, od pisateljev do drugih intelektualcev, ki so zaznamovali takratno obdobje. Kot vladajoča stranka si je prve izkušnje pridobivala v prvi republiki, vendar je stranka zaradi prihoda Franca na oblast razpadla, njeni voditelji pa so zbežali v Francijo in ostale države. V času Francove diktature je bila PSOE izbrisana in tudi njeni voditelji, ki so bili v tujini, so izgubili stik s to stranko. Šele leta 1950 se je manjša skupina socialistov pod vodstvom Alfonsa Guerra in Felipeja Gonzalesa ponovno pričela ukvarjati s PSOE in jo počasi obujati. Po prvih volitvah v demokratični Španiji je postala vodilna opozicijska stranka. Večkrat je bila kritizirana, da ji je bolj v interesu pridobivanje glasov kot pa delovanje v korist in interes delavskemu ljudstvu (Szajkowski 2005: 548).

5.2.2 PP – Ljudska stranka

Nastala je kot rezultat skupka različnih političnih organizacij. Manuel Frago je na začetku sedemdesetih let zbral nekaj ljudi, ki so bili istega mišljenja kot on. Njegov cilj je bil ponuditi španskemu ljudstvu novo politično alternativo z željo po reformah. Ljudska stranka je sredinska stranka in najpomembnejši jim je človek kot posameznik z vsemi potrebami. Stranka brani človekovo dostojanstvo, zagovarja demokracijo in pravno državo. Ima približno 707.000 privržencev in pokriva velik del politične arene. Predvsem pa ji je pri rezultatih pomagalo to, da je zagovarjala ureditev vlade na vseh nivojih. Tako je na volitvah leta 1996 in 2000 tudi zmagala.⁷

---

⁷ Internet: <http://www.pp.es> (9. 11. 2006).

5.3 PARLAMENT

Tudi v Španiji velja načelo delitve oblasti na tri dele: zakonodajno, sodno in izvršilno oblast. Parlament je predstavniško telo, saj predstavlja celotno ljudstvo in hkrati sprejema najpomembnejše funkcije v državi. Vse odločitve sprejema v imenu ljudstva, ki mu je zaupalo mandat. Njegova najpomembnejša funkcija je zakonodajna, zato se imenuje tudi zakonodajno telo (Grad in ostali 1996: 91). Parlament je organ, ki je voljen direktno preko ljudstva na podlagi splošne in enake volilne pravice. Te volitve dajejo parlamentu legitimnost. Parlament je ustavni organ, ki je neodvisen od drugih in samostojen pri svojem delu, poleg tega pa ni podrejen nobenemu drugemu organu. Ukinitiv ali odprava parlamenta ni mogoča brez spremembe ustave (Grad 2000: 73).

Španski parlament je sestavljen iz dveh domov, in sicer iz kongresa poslancev (Congreso de los diputados) in senata (Senado). Glede na to, da je Španija velika država in razdeljena na regije, avtonomne skupnosti ter province, je dvodomnost logična, saj se le na ta način lahko predstavlja raznolikost interesov. Oba domova sodelujeta pri zakonodajnem procesu, čeprav nista enakovredna. Iz tega lahko sklepamo, da ima Španija nepopolno dvodomnost, saj je drugi dom šibkejši od prvega, kar je razvidno že iz ustave, ki kongresu namenja bistveno več pooblastil.

Predseduje mu predsednik parlamenta, ki ga izvolijo poslanci na prvem zasedanju parlamenta. Njegove naloge so predvsem predstavljanje parlamenta, vodenje in usmerjanje dela v parlamentu, določanje dnevnega reda, podpisuje pa tudi listine in odloke, ki jih izda parlament. Delovati mora v skladu s predpisanimi zakoni. Ko parlament potrди zakon, ga mora potrditi tudi kralj in šele s tem zakon stopi v veljavo.

Španska ustava določa, da nihče ne more biti hkrati član kongresa in senata. Kongres in senat se sestajata od septembra do decembra in nato ponovno od februarja do junija. Lahko se sestaneta tudi izven tega obdobja, če tako zahteva vlada ali večina kongresa. Zasedanja navadno potekajo od torika do petka.⁸

---

⁸ Internet: <http://www.congreso.es> (14. 1. 2007).

5.3.1 Kongres

Kongres je spodnji dom parlamenta. Po ustavi ga lahko sestavlja največ 400 in najmanj 300 poslancev. Trenutno je v španskem kongresu 350 poslancev, saj je tako določil organski zakon 5/1985⁹, dne 19. junija, o splošnem volilnem sistemu. Izvoljeni so na splošnih, neposrednih, svobodnih volitvah s tajnim glasovanjem, ki potekajo vsake štiri leta. Izjema je le v primeru, da kralj na prošnjo predsednika vlade pred rokom razpusti parlament. V primeru Kraljevine Španije sta od leta 1977, torej po smrti diktatorja Franca, le dva mandata trajala štiri leta, in sicer zadnja dva. Vsi ostali so prenehali s svojo funkcijo predčasno (Guerrero Salom 2004: 42). Kandidati so voljeni po provincah, ki jih je 52, po proporcionalnem sistemu. Mandat pa dobijo le tisti, ki presežejo 3% volilni prag. Vsaka provinca je ena volilna enota. Med volilne enote spadata tudi dve avtonomni španski mesti v Severni Afriki, Ceuta in Melilla, ki imata po enega poslanca. Vsem ostalim provincam pa pripadata dva poslanca. Ostali poslanci so izvoljeni sorazmerno glede na število prebivalstva v provinci.

Ustava zagotavlja poslancem imuniteto in nedotakljivost. Nedotakljivost se nanaša na mnenja in glasove, ki jih poslanec izrazi v parlamentu, in izključuje odgovornost na teh temeljih. Tovrstna nedotakljivost ni absolutna in velja le v odnosih s tretjimi osebami, znotraj parlamenta pa je poslanec subjekt norm parlamentarnega poslovnika. Poslanska imuniteta pa preprečuje, da bi se proti poslancu uvedel postopek zaradi kaznivega dejanja brez dovoljenja kongresa.

Kongres vodi predsednik, ki ga izvoli večina poslancev. Če je rezultat izenačen oziroma predsednik ni bil izvoljen, potekajo ponovne volitve. Izbira se med kandidatoma, ki sta dobila največ glasov.

Španski parlament je kot mlad parlament le s težavo prevzel funkcije sodobnih parlamentov. Tako kot navaja Zajc (2000: 28–30), so funkcije sodobnih parlamentov naslednje:

1. ustvarjanje legitimnosti,
2. predstavljanje družbenih interesov,
3. racionalizacija in razreševanje interesnih konfliktov,

---

⁹ Organski zakoni (leyes orgánicas) so poseben tip zakonov, predvidenih z ustavo. Ti urejajo osnovne človekove pravice in svoboščine in hkrati potrjujejo avtonomne statute, določajo splošni volilni sistem in vse ostalo, kar je z ustavo predvideno.

4. zakonodajna funkcija,
5. funkcija sprejemanja in kontrole državnega proračuna,
6. nadzor nad vlado in njeno politično in administrativno dejavnostjo,
7. rekrutacija in socializacija – oblikovanje nacionalne elite in
8. informacijska, vzgojna in mobilizacijska funkcija.

Ena izmed najpomembnejših nalog spodnjega doma španskega parlamenta je vsekakor zakonodajna funkcija. Zakonodajni postopek je sestavljen iz treh delov:

1. *Začetna faza*: je faza iniciative zakona, ki jo lahko podajo različni akterji. Predlog lahko poda vlada prek ministrskega sveta, katerega sestavljajo predsednik vlade, dva podpredsednika in ministri. Predlog lahko poda tudi kongres preko ene poslanske skupine s podpisom vodje te skupine. Ravno tako lahko predlog poda senat, in sicer, če predlog podpira vsaj 25 senatorjev. Možnost iniciative imajo tudi avtonomni parlamenti, vendar je potrebna večina poslancev, da glasujejo za predlog. O tem predlogu nato odloča parlament na državni ravni. Vsekakor pa imajo možnost iniciative tudi volivci, vendar morajo zbrati 500.000 podpisov.
2. *Glavni del*: predstavlja fazo razpravljanja in sprejemanja predloga zakona. Ta del je najdaljši, saj je ponavadi veliko razprav o predlogu znotraj parlamenta. V tem delu nastane tudi končna oblika zakona. Vse predloge zakona prejme kongresni odbor, ki jih posreduje naprej komisiji, ki je odgovorna za to področje. Nato sledi možnost popravka oziroma ugovora na celoten predlog zakona ali pa le na del zakona. Amandma na celoten zakon lahko vloži samo poslanska skupina, na posamezen člen pa en poslanec s podpisom vodje njegove poslanske skupine. Nato nastane poročilo, ki ga naredi deset poslancev, izbranih po proporcionalnem sistemu. Ti preučijo vse amandmaje z namenom, da dobijo najugodnejšo rešitev in predlog zakona, ki bi ustrezal večini. Predlog je ponovno tema komisije, ki je za to odgovorna. Ta mora v roku dveh mesecev predstaviti parlamentu nov, dodelan predlog, ki vključuje oziroma izključuje dodane amandmaje. Od tega trenutka dalje amandmaji niso več možni. Edini popravki, do katerih lahko pride, so tehnične narave, terminološki ali slovnični popravki.
3. *Zaključna faza*: šef države ima nato 15 dni časa, da zavrne ali razglasi zakon. Zakon, ki je podpisan s strani šefa države nato podpiše še predsednik vlade. Nato je zakon

objavljen v B.O.E.¹⁰ Po objavi zakona mora preteči dvajset dni, da stopi zakon v veljavo.

Zelo pomembna funkcija parlamenta je tudi nadzor nad vlado. Delovanje vlade je nadzorovano preko zaupnice ali nezaupnice. V primeru, da vlada od parlamenta ne dobi zaupnice oziroma je izglasovana nezaupnica, mora vlada odstopiti, saj nima več podpore parlamenta. Razlika med tema dvema ukrepoma je samo v tem, kdo sproži glasovanje. Glasovanje o nezaupnici poteka iz parlamenta, glasovanje o zaupnici pa sproži sam predsednik vlade (Grad in ostali 1996: 218). Poleg tega se uporabljajo tudi poslanska vprašanja, ki predstavljajo predvsem politični nadzor nad delovanjem vlade in nad ministri. Interpelacija pa predstavlja večji pritisk nad vlado. Z interpelacijo se začne razprava o politični odgovornosti vlade kot celote ali posameznega ministra in se glasuje o njegovi odgovornosti.

5.3.2 Senat

Drugi dom je nekoliko manjši, saj ga sestavlja 259 senatorjev, katerim mandat prav tako traja štiri leta. Senat je sestavljen iz predstavnikov avtonomnih skupnosti in iz predstavnikov provinc, saj predstavlja zastopništvo lokalnih predstavnikov. Način oblikovanja drugega doma je kombinacija neposrednih in posrednih volitev, večina je izvoljena na neposrednih volitvah po večinskem sistemu, to je 208 senatorjev iz 52-ih provinc po štiri senatorje. Ostali so izvoljeni posredno, izvolijo jih parlamenti avtonomnih skupnosti, to je 51 senatorjev, ki predstavljajo regijske interese. Nekatere otoške province se združijo, večje pa imajo svoje senatorje. Avtonomni mesti imata vsaka po dva senatorja. Na večjih otokih, kot so Tenerife, Mallorca, Gran Canaria, se volijo po trije senatorji na vsak otok. Izbrani so kandidati, ki imajo največ glasov. Na manjših otokih, ki se med seboj tudi povežejo, pa se voli po en senator.

Ostali senatorji so izvoljeni v avtonomnih skupnostih. Iz vsake je izvoljen po en senator in na vsak milijon prebivalcev en senator več. To pomeni, da je v Madridu, kjer je 5.719.000 ljudi, izvoljen en senator, kot v vsaki avtonomni skupnosti, poleg tega pa še 5 senatorjev zaradi števila ljudi, kar je razvidno iz tabele 5.3.2.1.

---

¹⁰ B.O.E. je Uradni list (Boletín oficial del estado).

Tabela 5.3.2.1: Število izvoljenih senatorjev v avtonomnih skupnostih po posameznih mandatih od leta 1979 dalje

Število senatorjev, izvoljenih v avtonomnih skupnostih								
Avtonomna skupnost	Mandati							
	1979 – 1982	1982 – 1986	1986 – 1989	1989 – 1993	1993 – 1996	1996 – 2000	2000 – 2004	2004 –
Andaluzija		7	7	7	7	8	8	8
Aragonija		2	2	2	2	2	2	2
Asturija		2	2	2	2	2	2	2
Baleari		1	1	1	1	1	1	1
Kanarski otoki		2	2	2	2	2	2	2
Kantabrija		1	1	1	1	1	1	1
Kastilja – La Mancha		2	2	2	2	2	2	2
Kastilja in León		3	3	3	3	3	3	3
Katalonija	7	6	6	6	7	7	7	7
Valencija		4	4	4	4	4+1 ¹¹	5	5
Extremadura		2	2	2	2	2	2	2
Galicija		3	3	3	3	3	3	3
Madrid		5	5	5	5	5+1 ¹²	6	6
Murcija		1	1	1+1 ¹³	2	2	2	2
Navarra		1	1	1	1	1	1	1
Baskija	3	3	3	3	3	3	3	3
Rioha		1	1	1	1	1	1	1
SKUPAJ	10	46	46	46/47	48	49/50	51	51

Vir: El senado de España.¹⁴

Kandidate imenuje avtonomni parlament, le-ti so potem izvoljeni po proporcionalnem sistemu. Volitve pa potekajo posredno, kjer jih volijo prebivalci avtonomnih skupnosti, imenujejo pa avtonomni parlamenti. Število senatorjev, ki je lahko izvoljenih v neki avtonomni skupnosti, je določeno s popisom prebivalstva v času volitev v senat. Iz tabele je tudi razvidno, da ima Andaluzija skozi vsa mandatna obdobja največje število senatorjev, kar

¹¹ Julija 1999 je Valencija dobila še enega senatorja

¹² Julija 1999 je Madrid dobil še šestega senatorja

¹³ Julija leta 1991 je Murcia dobila še enega senatorja

¹⁴ Internet: <http://www.senado.es/historia1977-2000/index.html> (12.10.2006)

pomeni, da živi v tej avtonomni skupnosti največ ljudi. Sledi ji Katalonija, del katere je tudi Barcelona, ki je drugo največje špansko mesto z 1.500.000 prebivalci.

Senat sodeluje v zakonodajnem postopku, vendar je podrejen spodnjemu domu. Ta podrejenost je razvidna predvsem pri sprejemanju zakonov. Predhodno potrjenim zakonom iz kongresa lahko senat predlaga dopolnila, ima pa tudi možnost, da izreče veto, vendar so njegove možnosti minimalne, saj ga lahko kongres preglasi z absolutno večino. Po dveh mesecih pa zadostuje že navadna večina (Flores Juberías 1999: 285).

Senat poleg veta, ki učinkuje na celotno zakonsko besedilo, vlaga tudi amandmaje k predlogu zakona. Medtem ko se z vetom zavrne zakon kot celota, se z amandmaji doseže, da se spremenijo le členi, ki jih senat smatra za sporne. V primeru sprejetega amandmaja ali veta, za katerega je potrebna absolutna večina senatorjev, je potrebno zakon s komentarjem poslati nazaj v kongres. Kongres nato z navadno večino sprejme ali zavrne amandmaje senata oziroma lahko preglasi veto z absolutno večino.

Poleg možnosti veta in spreminjanja zakonov pa ima španski senat v določenih primerih še večjo pristojnost v zakonodajnem postopku. Njegov položaj krepi pristojnost soodločanja skupaj s spodnjim domom. Gre za nekatere pomembne odločitve, ki se veljavno sprejmejo le pod pogojem, da so sprejeti z večino v obeh domovih. Če omenjena večina ni dosežena, mora skupno rešitev doseči mešana komisija (Comisión Mixta), ki je sestavljena iz enakega števila članov senata in kongresa; o njenem predlogu domova ponovno odločata. Če tudi to ne uspe, odloči dokončno kongres z absolutno večino (87–90 člen španske ustave).

Senat ima tudi pravico, da predlaga spremembo ustave. Če gre za velike spremembe, ki vplivajo na temeljna ustavna načela ali človekove pravice, monarhijo in ustavno strukturo, postane položaj obeh domov enakopraven. Sprememba se potrdi z obeh strani z dvotretjinsko večino. Parlament je nato razpuščen, izvedejo se nove volitve in ponovno glasovanje o spremembah ustave, ki mora imeti dvotretjinsko podporo v obeh domovih, da pride do spremembe (Flores Juberías 1999: 285).

Senat predstavlja skupek avtonomnih parlamentov, torej je njegova naloga predvsem razvoj različnih območij in lokalna politika. Poleg tega nadzoruje avtonomne skupnosti, da opravljajo vse funkcije po zakonih in ustavi (Guerrero Salom 2004: 42).

5.4 POSLANSKE SKUPINE

Izvoljeni poslanci na isti listi v parlamentu tvorijo poslansko skupino. Pravica do ustanavljanja poslanskih skupin je njihova temeljna pravica. Povezani so zaradi skupnih ciljev in zaradi lažjega doseganja le-teh (Zajc 2000: 164).

Poslanske skupine nastanejo zaradi združevanja poslancev s podobnim mišljenjem ali ideologijo. V vsaki poslanski skupini so poslanci, ki pripadajo isti stranki ali koaliciji. Poslanska skupina izbere vodjo in namestnika, ki ga nadomešča, če je ta odsoten. Poslanske skupine imajo pomembno vlogo v delovanju kongresa in so akterji, ki sodelujejo pri oblikovanju odločitev. Vodje poslanskih skupin sestavljajo pomemben organ, tako imenovan Junta de Portavoces, ki odloča in pripravlja dnevne rede sej kongresa. Delovanje skupin je subvencionirano iz kongresnega proračuna in drugih virov. Ta subvencija je enaka za vse poslanske skupine, poleg tega pa vsaka posebej dobi delež glede na število sedežev, ki jih ima skupina. Za oblikovanje poslanske skupine je potrebno najmanj 15 poslancev. Zadostuje tudi 5 članov, če stranka doseže najmanj 15 % glasov v volilni enoti, kjer je kandidat kandidiral, ali 5 % glasov v celotni državi. Poslanci, ki se ne vključijo v nobeno od skupin prostovoljno, se morajo vključiti v mešano skupino.

Število poslanskih skupin v španskem kongresu je dokaj omejeno in se v letih demokratične ureditve Španije ni veliko spreminjalo, vzrok pa je prav gotovo tudi volilni sistem. Na začetku, med letoma 1977 in 1979, je bilo v kongresu 9 skupin. V prvem mandatu, ki je trajal od 1979 do 1982 je bilo 10 skupin, v naslednjem pa 6. Število se je nekoliko zmanjšalo zaradi združitve treh socialističnih skupin v eno. V tretjem mandatu je bilo v poslanski zbornici enako število poslanskih skupin kot v drugem mandatu. V naslednjih štirih mandatih je bilo po 7 poslanskih skupin in v zadnjem, tekočem mandatu, je v parlamentu 8 poslanskih skupin (Guerrero Salom 2004: 119).

Kot sem že omenila v poglavju 5.2, je stranka UCD zmagala na volitvah leta 1977 in 1979, zaradi notranjih nesoglasij pa izgubila volitve leta 1982 ter kasneje tudi razpadla. Kot je razvidno iz tabele 5.4.1, je na volitvah leta 1982 prišla v ospredje PSOE. Svojo zmago je potrjevala kar štiri mandate. Šesti in sedmi mandat je pripadel Ljudski stranki, na zadnjih volitvah pa je ponovno zmagala PSOE.

Tabela 5.4.1: Velikost poslanskih skupin po posameznih mandatih od prvih demokratičnih volitev leta 1977 dalje

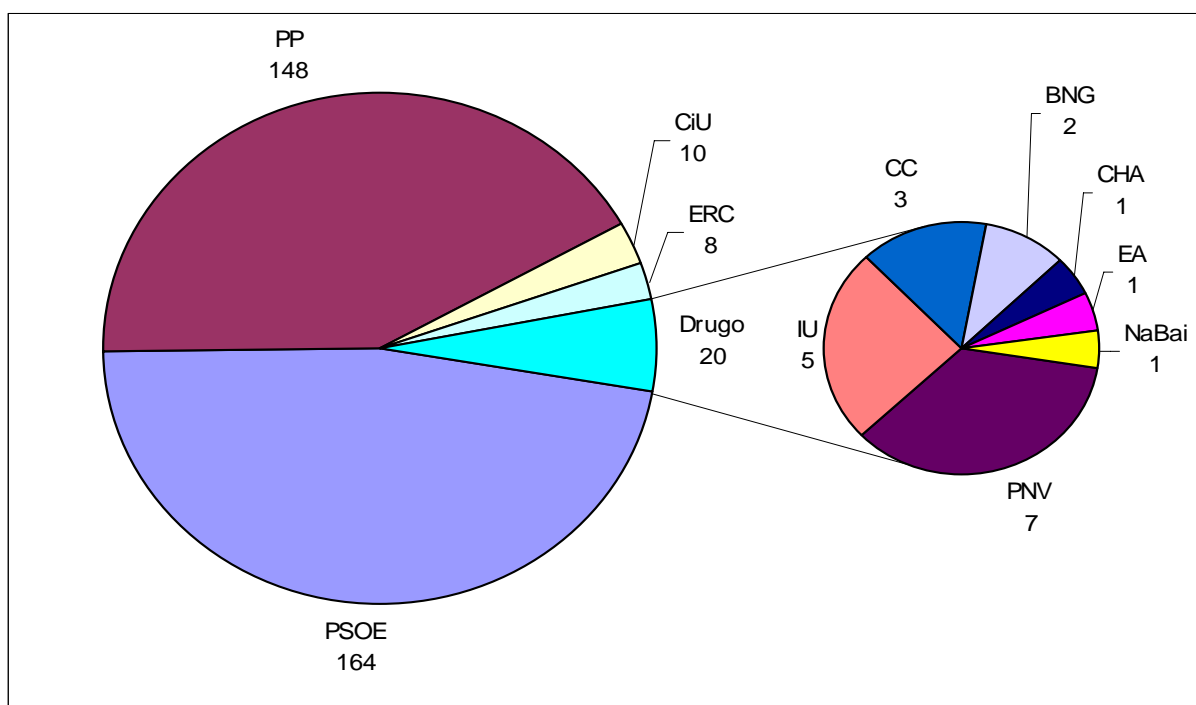
Poslanska skupina	* 1977 – 1979	I 1979 – 1982	II 1982 – 1986	III 1986 – 1989	IV 1989 – 1993	V 1993 – 1996	VI 1996 – 2000	VII 2000 – 2004	VIII 2004 –
UCD	166	168	12	-	-	-	-	-	-
PSOE	103	98	202	184	175	159	141	125	164
PP	16	9	106	105	106	141	156	183	148
PCE/IU	20	23	-	-	18	18	21	8	5
Catalán	13	9	12	18	18	17	16	15	10
Canario	-	-	-	-	-	5	5	4	3
Vasco	8	7	8	6	5	5	5	7	7
Mixto	9	8	10	18	14	5	6	8	5
CDS	-	-	-	19	14	-	-	-	-
Soc. C.	15	17	-	-	-	-	-	-	-
Soc. V.	-	6	-	-	-	-	-	-	-
Andaluz	-	5	-	-	-	-	-	-	-
ERC	-	-	-	-	-	-	-	-	8

* Ustavni mandat (Legislatura constituyente)

Vir: El parlamento, 120.

Danes si 350 sedežev v španskem parlamentu delijo skupine, ki so prikazane v grafu 5.4.1 Največja je PSOE (Partido Socialista), Socialistična stranka španskih delavcev, ki je dobila na zadnjih volitvah kar 164 sedežev v parlamentu. Na volitvah je dosegla zmago z 42,64 % glasov. Naslednja je PP (Partido popular), Ljudska stranka, ki je imela kar tri mandate večino sedežev, vendar se je na zadnjih parlamentarnih volitvah zgodil preobrat, in tako je postala druga največja parlamentarna skupina. Trenutno ima 148 sedežev, prejela je 37,64 % glasov. Sledijo manjše CiU (Convergencia i Unión), Katalonska zveza, z 10-imi sedeži, ERC – Katalonska republikanska levica je dobila 8 mandatov, Baskovska narodna stranka – PNV (Partido nacionalista Vasco) ima 7 sedežev, ICV – Katalonska zelena iniciativa s 5-imi sedeži, Kanarska koalicija – CC (Coalición Canaria) si je priborila 3. V mešano skupino (Grupo mixto) pa sodi 5 poslancev, saj so se združili v eno poslansko skupino. To so: Nacionalni galicijski blok – BNG ima 2 sedeža, Aragonsko združenje – CHA 1 sedež, Baskovska solidarna stranka – EA ravno tako en sedež in še Navarska stranka – NaBai tudi z enim sedežem (Szajkowski 2005: 546).

Graf 5.4.1: Število sedežev na poslansko skupino v kongresu po volitvah leta 2004

Vir: Congreso de los diputados.¹⁵

5.5 VLADA

Izvršilna veja oblasti je oblast, preko katere se na najbolj neposreden način izvršujejo najpomembnejše funkcije sodobnih držav. Predstavlja najmočnejšo in najpomembnejšo oblast. Vlada deluje dokaj neodvisno, vendar je za svoje delo odgovorna parlamentu, saj je parlamentarna monarhija. Sprejeto politiko uveljavlja preko predlogov zakonov, ki jih daje parlamentu, in v okviru svoje izvršilne funkcije (Grad 1999: 260).

V 97. členu španske ustave je določeno, da vlada usmerja notranjo in zunanjo politiko, javno in vojaško upravo ter obrambo države.

Po 98. členu ustave pa vlado sestavljajo:

- predsednik,
- dva podpredsednika,
- ministri in svet ministrov.

¹⁵ Internet: <http://www.congreso.es> (24. 10. 2006).

Tako kot večina vlad ima tudi ta politično-izvršilno funkcijo in upravno funkcijo. Parlamentu predlaga politiko, zakone ter skrbi za njihovo uresničitev. Predstavlja vrh državne uprave, upravne organe nadzira in jim daje naloge. Ministri so člani vlade in prek njih vlada tudi vodi te organe (Grad in ostali 1996: 155).

V španski ustavi je v 99. členu v petih odstavkih opisan postopek imenovanja in izvolitve predsednika vlade. Kralj se mora o morebitnem kandidatu posvetovati s predstavniki parlamentarnih skupin in tako s pomočjo predsednika parlamenta predlaga kandidata za predsednika vlade. Predlagani kandidat pred kongresom predstavi politični program vlade, ki ga namerava uresničiti. V primeru, da kongres z absolutno večino potrди kandidata, ga kralj imenuje za predsednika vlade. Če ga absolutna večina ne potrди, se v roku 48-ih ur izvede ponovno glasovanje, pri katerem za potrditev kandidata zadostuje že navadna večina. Če kandidat v roku dveh mesecev po prvem glasovanju ni potrjen, mora kralj razpustiti oba domova in sklicati nove volitve. Vse ostale člane vlade predlaga predsednik vlade, vendar jih mora potrditi tudi kralj.

Funkcija predsednika vlade in ministrov preneha, ko nastopijo nove volitve in se sestavi nov kongres. Funkcija ministrov preneha tudi z vsakim drugim prenehanjem funkcije predsednika vlade ter z razrešitvijo ali odstopom ministra. Delo pa opravljajo do imenovanja novega predsednika vlade oziroma do imenovanja novega ministra (španska ustava, 101. člen).

Sedanji predsednik vlade José Luis Rodríguez Zapatero je bil izvoljen na zadnjih parlamentarnih volitvah leta 2004. Sedanjo špansko vlado sestavlja 16 ministrstev, od tega je polovica ministric, kar je novost v španski politiki. Ministrstva pa so sledeča:

- Ministrstvo za javno upravo,
- Ministrstvo za kmetijstvo in ribolov,
- Ministrstvo za zunanje zadeve,
- Ministrstvo za kulturo,
- Ministrstvo za obrambo,
- Ministrstvo za znanost in izobraževanje,
- Ministrstvo za javna dela,
- Ministrstvo za industrijo, trgovino in turizem,
- Ministrstvo za notranje zadeve,

- Ministrstvo za pravosodje,
- Ministrstvo za zdravje in potrošnjo,
- Ministrstvo za delo in socialne zadeve,
- Ministrstvo za okolje,
- Ministrstvo za stanovanjsko problematiko,
- Ministrstvo predsedništva,
- Ministrstvo za ekonomijo in finance.

Ministri, predsednik vlade in podpredsedniki vlade sestavljajo svet ministrov. Svet deluje kot kabinet in predstavlja najvišjo izvršilno institucijo, zato je vlada zavezana programu, ki ga sprejme svet ministrov. Njegova naloga je, da sprejema in izvaja vladno politiko.

Ministri poleg ministrske funkcije ne morejo opravljati druge funkcije, kar je zapisano tudi v ustavi. Najverjetneje je to posledica strahu pred korupcijo, ki je bila v obdobju Franca zaradi izkoriščanja položajev pogosta.¹⁶

Najvišje posvetovalno telo vlade je svet države, kot je zapisano v 107. členu ustave. Svet ministrov izvoli in določi predsednika sveta države, ki je navadno izkušeni pravnik. Ostali člani, približno 23 ljudi, pa so predstavniki avtonomnih skupnosti, oboroženih sil, državni uradniki in predstavniki akademij. Svet države nima izvršilne funkcije, ampak deluje izključno kot posvetovalno telo vladi.

5.6 NADZOR NAD VLADO

Vlada mora imeti podporo parlamenta, saj drugače ne more delovati, poleg tega pa je parlamentu odgovorna za svoje delo. Vladna odgovornost se kaže ravno v tem, ali ima podporo parlamenta. Parlament lahko vladi izglasuje zaupnico oziroma nezaupnico. V primeru izglasovane nezaupnice mora vlada odstopiti, saj nima več podpore parlamenta. Vlada lahko zahteva razpustitev parlamenta in tudi v tem primeru ji preneha funkcija, zaradi česar so potrebne nove volitve. Razlikovanje med sredstvi nadzora je v tem, kdo postopek sproži. Glasovanje o nezaupnici poteka iz parlamenta, medtem ko glasovanje o zaupnici

---

¹⁶ Internet: <http://www.countrystudies.us/spain/76.html> (9. 11. 2006).

postavi sama vlada oziroma njen predsednik, da ugotovi, v kolikšni meri jo parlament podpira (Kaučič in Grad 1999: 267).

Kot pravi Zajc, je razmerje med vlado in parlamentom kot razmerje med »naročnikom« in »izvajalcem«. Tako mora tisti, kateremu je bila zaupana izvršilna oblast, ostati odgovoren parlamentu. Izvajalec je podrejen naročniku, tako ne more početi česar koli, sploh pa ne sme ravnati tako, da škodi naročniku. Izvajalec mora poročati o svojem delu, če pa tega ni sposoben izvesti, ga naročnik lahko odpusti, kar pomeni, da oblikuje novo vlado. Ko je vlada enkrat izoblikovana, so njene politične in administrativne akcije stalno pod nadzorom in ocenjevanjem. To je tudi poglobljena funkcija sodobnih parlamentov (Zajc 2004: 215).

Glavni cilj nadzora je preverjanje, ali vlada ostaja pri svojem delovanju v skladu z zakoni in ustavo, in ali je politika, ki jo izvaja, dovolj učinkovita (Norton v Zajc 2004: 216).

Kot navaja Zajc, predpostavlja nadzor nad vlado različne načine in sredstva preverjanja njenega dela:

- glede na učinek: navadna formalna ali neformalna opozorila, ki pa imajo lahko za učinek tudi odstranitev ministra ali zamenjavo vlade, lahko posamezno sredstvo tudi nima namena, da pride do sankcije, vendar razprava lahko doseže tudi to.
- glede na trajnost: na eni strani je to trajni nadzor, to so delovna telesa, ki trajno opravljajo nadzor v okviru svojih funkcij, na drugi pa je to občasni nadzor. Ta je v pristojnosti poslancev kot posameznikov (free rider's action) ali v skupini (collective action), ko si poslanci različnih poslanskih skupin prizadevajo za isti cilj.

Ustave in parlamentarni poslovniki določajo pogoje, ki so potrebni za vložitev zahtevnejših sredstev nadzora, kot so interpelacije, konstruktivne nezaupnice in ustavne obtožbe (Zajc 2000: 216).

Po španski ustavi je v 108. členu zapisano, da vlada za svoje politično delovanje kolektivno odgovarja kongresu. Podobno je zapisano tudi v 26. členu, v drugem odstavku Zakona o vladi, ki pravi, da so akti vlade podvrženi političnemu nadzoru kongresa. V španski ustavi so navedena vsa tipična sredstva nadzora vlade.

5.6.1 Nadzor delovnih teles

Delovna telesa parlamentov nadzirajo delo vsakega ministrstva posebej. Zanje je značilno, da so specializirana za posamezna področja in imajo posebne odgovornosti. Lahko povabijo strokovnjake, da izrazijo svoje mnenje o neki zadevi in pozovejo ministre ali druge uradnike, da pojasnijo ukrepe, ki so jih uporabili v določenem primeru. To so telesa, ki stalno nadzirajo tako ministre kot druge uradnike (Zajc 2000: 217). V Španiji je teh teles 31, od tega je 16 takih, ki nadzirajo vsako ministrstvo posebej.

5.6.2 Preiskovalna komisija

Tako poslanci kot senatorji lahko ustanovijo preiskovalno komisijo. V primeru, da gre za kongres, predlaga komisijo vlada, petina poslancev ali dve poslanski skupini. Če gre za senat, lahko poda predlog za komisijo vlada ali najmanj 25 senatorjev, ki ne pripadajo isti poslanski skupini. V primeru, da pride do mešane komisije, če so to senatorji in poslanci, je potrebno soglasje vsakega doma posebej.

Komisija izdelava plan dela in lahko zahteva prisotnost katerekoli osebe, da lahko od nje dobi želene informacije. Oseba, ki jo komisija potrebuje, je lahko Španec ali tujec, ki trenutno prebiva v Španiji, in se mora osebno zglasiti pri komisiji. Vnaprej mu je poslana vsa potrebna dokumentacija in je obveščen o svojih pravicah in dolžnostih. V kolikor se ne zglašijo pri komisiji, ga lahko doleti zaporna kazen od šestih mesecev do enega leta. Že od leta 1994 pa potekajo zasedanja takih komisij tajno, čeprav ni redkost, da se to pravilo krši. Zato so se že večkrat zavzemali, da bi potekale tudi te seje javno, razen v primerih, ko zahteva tajnost večina članov komisije. Komisija nato izda mnenje ali presojo o opravljenem delu. Delo komisije je striktno politično.

Ena izmed takih komisij je bila v Španiji ustanovljena po bombnem napadu 11. marca v Madridu. Sicer pa so bile te komisije v Španiji redko ustanovljene. Po podatkih, ki sem jih dobila, je kongres v sedmih mandatih le 13-krat oblikoval različne preiskovalne komisije, senat pa 12-krat. Od tega je le kongres oblikoval eno v zadnjem mandatu in eno v trenutnem mandatu (Guerrero Salom 2004: 216).

5.6.3 Poslanska vprašanja

Najstarejše sredstvo nadzora so poslanska vprašanja, ki so se prvič pojavila v britanskem parlamentu leta 1849. Uveljavljajo se v vseh novih parlamentih, saj prispevajo k demokratični podobi parlamenta. Poslanska vprašanja po eni strani omogočajo kritiko, po drugi pa ima koristi od tega tudi ministrstvo, na katerega je bilo vprašanje naslovljeno. Preko vprašanj ministrstvo izve, kaj parlament od njega pričakuje. Sicer pa so poslanska vprašanja namenjena opozarjanju na nerazrešene dileme (Norton v Zajc 2004: 218). Na vprašanje se posamezni minister ali državni uradnik dobro pripravi, saj je od njegovega odgovora odvisno, ali bo ministrstvo še vedno deležno zaupanja. Če minister neustrezno, nejasno ali celo nesposobno odgovori na vprašanje, se lahko zgodi, da mora odstopiti.

S postavljanjem poslanskih vprašanj si tudi poslanci večajo svoj ugled. Javnosti se predstavijo kot aktivni člani parlamenta in si s tem povečajo možnost ponovne izvolitve na naslednjih volitvah. Profesor Zajc pravi, da je uporaba poslanskih vprašanj odvisna od zunanjih in notranjih dejavnikov (Zajc 2004: 220). Eden izmed notranjih dejavnikov je velikost poslanske skupine, pri manjših skupinah se pojavlja navadno večje število poslanskih vprašanj, saj želijo pritegniti pozornost nase ali celo pritegniti volivce. Naslednji dejavnik je položaj poslanca v parlamentu, čeprav ni dokazano, da bi poslanci, ki imajo pomembnejše funkcije, zastavljali več vprašanj. Tretji dejavnik pa je položaj v opoziciji, saj se s tem sredstvom opozicija lahko dokazuje in uveljavlja. Dogaja pa se, da poslanci koalicije prehitijo opozicijo in postavijo vprašanje, na katero je minister že vnaprej pripravljen. Zunanji dejavniki pa so povezani z volitvami. Predvsem je pomemben čas volilne kampanje in prvo leto mandata. V času kampanje želijo poslanci pridobiti čim več volivcev in zato se večkrat izpostavijo, da pokažejo svojo aktivnost.

V španskem parlamentu postavljajo poslanci vprašanja vladi ali vsakemu ministru posebej. Neglede ali je vprašanje ustno ali pisno, mora biti predhodno pisno predstavljeno predsedstvu kongresa (Mesa del Congreso), da odloči, ali je ustrezne vsebine. Vprašanja, ki odsevajo interese posameznika, ali tista, ki so pravnega značaja, niso sprejemljiva.

Za vključitev vprašanja na dnevni red zasedanja se vzpostavi kvoto po ključu proporcionalnosti na vsako poslansko skupino. V sklopu tega pravila ima prednost tista

skupina, ki še ni postavila vprašanj na plenarnem zasedanju, oziroma imajo prednost tisti, ki so do tedaj najmanj koristili to sredstvo nadzora.

V kolikor se vprašanje uvrsti na dnevni red seje parlamenta, je vsebina objavljena vnaprej, vendar ne več kot en teden in manj kot osemindvajset ur pred sejo. Odgovor na vprašanje mora biti podan v pisni obliki v roku dvajsetih dni. Na zahtevo vlade je lahko ta rok podaljšan za dvajset dni, če predsedstvo parlamenta s tem soglaša. V primeru, da odgovora še vedno ni, se uvrsti vprašanje na dnevni red ustrezne komisije (Guerrero Salom 2004: 218).

Poslanci španskega kongresa postavljajo vprašanja navadno ob sredah v tednu, ko je zasedanje. Vprašanja morajo biti predstavljena že teden pred zasedanjem, da se lahko vlada ustrezno pripravi (Guerrero Salom 2004: 219). Poslanske skupine lahko tudi zamenjajo že postavljeno vprašanje, v kolikor je prišlo do posebne okoliščine, ki bi jo morali poslanci nadzorovati.

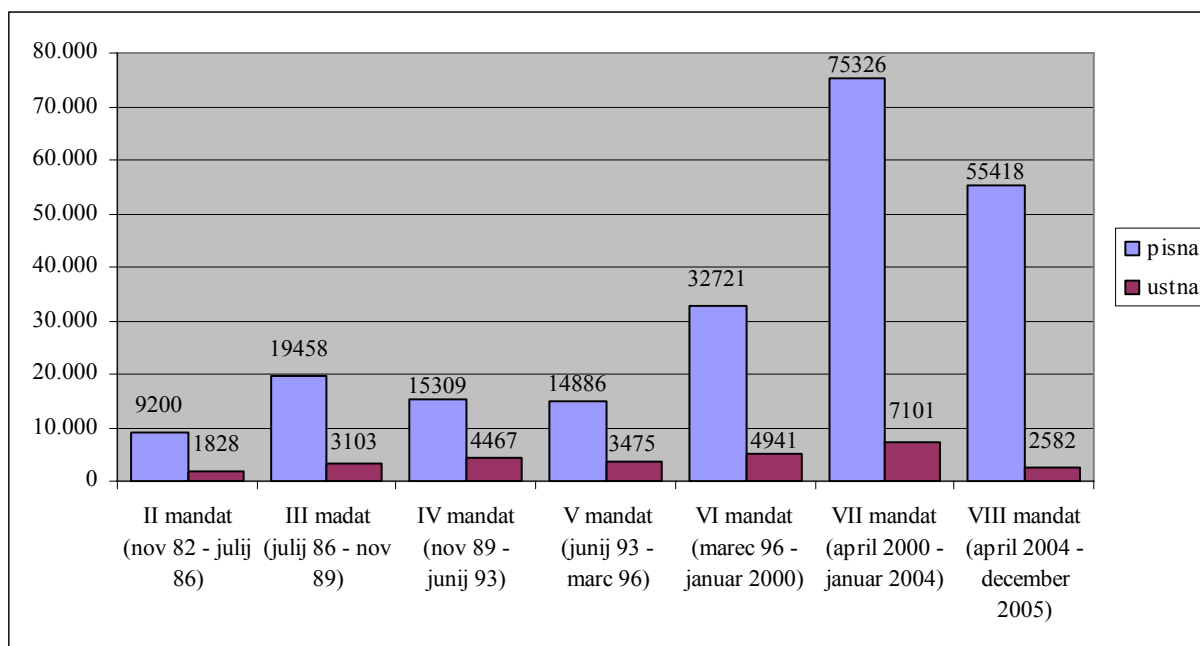
Senatorji zastavljajo vprašanja ob torkih, ko so zasedanja. Vprašanja naj bi bila predstavljena do četrтка, teden pred tem, vendar obstaja tudi tukaj posebno pravilo, da se lahko v urgentnih primerih formulira vprašanje 24 ur pred zasedanjem.

Število ustnih poslanskih vprašanj na sejo je omejeno, in sicer na največ 24, od katerih jih je le deset predvidenih za senat. V skladu s poslovnikom so tri namenjena predsedniku vlade, pri čemer dve vprašanji oblikujeta največji parlamentarni skupini. Vprašanje lahko traja le pet minut, torej si morata ta čas razdeliti poslanec, ki vprašanje zastavlja, in član vlade, ki nanj odgovarja. Pri poslanskih vprašanjih so pravila glede trajanja razprave dokaj stroga. Po zastavljenem vprašanju mora vlada ali minister, kateremu je bilo vprašanje namenjeno, nanj odgovoriti. Nato ima poslanec pravico do ene replike na odgovor člana vlade oziroma zahtevati dodatna pojasnila, pri čemer je časovna omejitev enaka kot pri prvi postavitvi vprašanja.¹⁷

---

¹⁷ Internet: <http://www.congreso.es/> (14.1.2007)

Grafikon 5.6.3.1: Število pisnih in ustnih poslanskih vprašanj v posameznih mandatih od novembra 1982 do decembra 2005

Vir: Congreso de los diputados.¹⁸

Iz grafikona 5.6.3.1 je razviden porast pisnih poslanskih vprašanj v zadnjih dveh mandatih, medtem ko je število ustnih vprašanj skozi vsa mandatna obdobja konstantno, predvsem zaradi omejitve števila le-teh na posamezno sejo. Podatki, ki sem jih dobila, vključujejo mandatna obdobja od drugega do osmega mandata, vse do konca leta 2005. V prvih petih mandatih je bilo približno enako število zastavljenih vprašanj. Po letu 1996 pa je skupno število bistveno naraslo, saj je v šestem mandatnem obdobju doseglo skoraj 38.000. V naslednjem mandatu se je število podvojilo, vseh vprašanj je bilo že več kot 80.000. Porast skupnega števila zastavljenih vprašanj je opazen tudi v tekočem mandatu saj je bilo na polovici mandata zastavljenih že več kot 58.000 vprašanj. Število pisnih vprašanj precej izstopa, saj so v statistiko vključena tudi vprašanja poslancev iz posameznih provinc, ki so naslovljena na vlado, le-ta pa se pogosto podvajajo.

5.6.4 Interpelacije

Naslednje sredstvo nadzora nad vlado so interpelacije, ki predstavljajo najzahtevnejša vprašanja, ki jih lahko poslanec postavi ministru. Poslanec ima tudi možnost predlagati

¹⁸ Internet: <http://www.congreso.es/> (1. 3. 2007).

glasovanje o nezaupnici ministru. To sredstvo je redko uspešno, saj je koalicija v takem primeru ponavadi enotna. Opozicija skuša z interpelacijo oslabiti tako posameznega ministra kot vlado (Zajc 2004: 204).

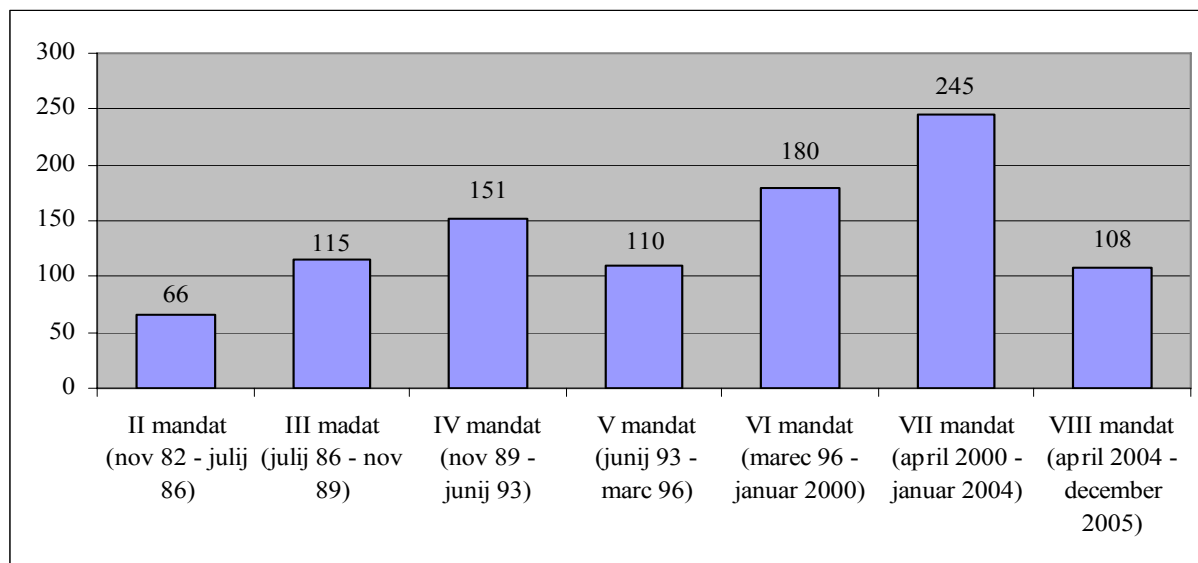
V Španiji lahko vlagajo interpelacije poslanci ali parlamentarne skupine, ponavadi pa se nanašajo na neko vedenje, ravnanje vlade v zvezi s splošno politiko. Predlog interpelacije mora vlagatelj pisno predstaviti predsedstvu kongresa, ta pa jih obravnava in oceni (181. člen poslovnika Kongresa). Lahko se zgodi, da se predsedstvo kongresa odloči, da vloga oziroma vsebina vloge ni ustrezna. Zato pisno ali ustno pozove vlagatelja, naj vlogo spremeni in popravi. Interpelacija je petnajst dni po vložitvi predloga uvrščena na dnevni red seje kongresa. Vlagatelj je dolžan, da utemelji svoj predlog, nato sledi čas za replike. Vladnim replikam je namenjenih po pet minut, vlagatelju pa deset, da obrazloži namen interpelacije. Po končani razpravi dobijo besedo predstavniki poslanskih skupin, ki imajo na razpolago pet minut, da predstavijo svoja stališča.

Interpelacijo lahko vloži deset poslancev, vendar velja nenapisano pravilo, da se poslanska skupina, ki podpira vlado, tega sredstva ne poslužuje. Na plenarnem zasedanju se lahko obravnava največ dve interpelaciji, pri čemer ima prednost tista parlamentarna skupina, ki še ni presegla svoje kvote. Prav tako imajo prednost poslanske skupine pred posameznimi poslanci. Na zasedanju ima posamezna skupina možnost vložiti le eno interpelacijo (Poslovník kongresa 182. člen).

V primeru senata lahko vloži interpelacijo vsak senator, pri čemer imajo prednost tisti, ki pripadajo večji skupini. Prav tako sta lahko na posameznem zasedanju vloženi le dve interpelaciji. Vlagatelj in vlada imata vsak po 15 minut na razpolago za razpravo o vloženi interpelaciji. Med razpravo lahko sodelujejo predstavniki poslanskih skupin, vendar ima vsak na razpolago samo pet minut (Guerrero Salom 2004: 221).

Po španski ustavi sledijo interpelaciji glasovanja o nezaupnici ministru ali zaupnici vladi. Če je izglasovana nezaupnica, je minister razrešen svoje funkcije, ki pa jo opravlja, do imenovanja novega ministra. Predlog nezaupnice vladi lahko vloži desetina poslancev, potrditi pa jo mora večina vseh poslancev (člen 108–116 španske ustave).

Grafikon 5.6.4.1: Število interpelacij v posameznih mandatih od novembra 1982 do decembra 2005

Vir: Congreso de los diputados.¹⁹

Podatki iz zgornjega grafikona 5.6.4.1 vključujejo mandatna obdobja od drugega do tekočega mandata do konca leta 2005. Tudi v tem primeru je viden porast nadzora nad vlado z interpelacijami. To sredstvo je uporabljeno redkeje kot poslanska vprašanja, ker sledijo strožje sankcije in tudi postopek je zahtevnejši in daljši. Iz tega je razvidno, da se poslanci vedno bolj zavedajo demokracije in pravice po nadzoru, ki ga lahko uveljavljajo v imenu volivcev, preko katerih jim je bil zaupan mandat.

Navadno vsa ta sredstva izrablja opozicija, s katerimi kritizira delovanje vlade. Ta sredstva se najpogosteje uporabljajo v času pred volitvami. Takrat pritegnejo sredstva nadzora še posebej veliko medijske pozornosti, kar koristi nekaterim strankam kot priprava na volitve in večjo prepoznavnost v okolju.

5.6.5 Zaupnica in konstruktivna nezaupnica

Predsednik vlade po posvetu s svetom ministrov lahko zahteva glasovanje o zaupnici glede svojega političnega programa ali svojih širših političnih stališčih. Med zahtevo za glasovanje

¹⁹ Internet: <http://www.congreso.es/> (5. 3. 2007).

o zaupnici in glasovanjem mora preteči najmanj osemindeset ur, kot narekuje poslovnik. Zaupnico parlamenta uživa že, če navadna večina poslancev v parlamentu glasuje v njegov prid. Če predsednik izgubi zaupanje parlamenta, vlada poda svoj odstop kralju.

Kot navaja Zajc (Zajc 2004: 224), se je v nekaterih državah po nemškem zgledu uveljavila konstruktivna nezaupnica, med temi državami sta tako Španija kot Slovenija. Vlada ne more odstopiti, dokler ni oblikovana že nova vlada, oziroma izvoljen nov šef vlade, tako opravlja svoje dolžnosti do prisege nove vlade. Konstruktivna nezaupnica je obenem sredstvo, ki ščiti vlado in parlament pred nestabilnostjo, ki nastane ob razpustitvi parlamenta.

Španska ustava določa, da »Kongres poslancev lahko zahteva politično odgovornost vlade preko nezaupnice, predlog le-te pa mora biti sprejet z absolutno večino« (113. člen). Nezaupnico vladi lahko vloži desetina poslancev kongresa in hkrati morajo predlagati tudi ime kandidata za novega predsednika vlade. Nezaupnica je izglasovana, če zanjo glasuje absolutna večina. Če nezaupnica ni izglasovana, predlagatelj ne more predlagati druge v času trajanja iste seje kongresa. V Španiji nezaupnica vladi še ni bila izglasovana. Felipe Gonzalez vodja Socialistične stranke španskih delavcev (PSOE) je predlagal glasovanje o nezaupnici vladi Adolfa Suareza leta 1981, vendar je ta odstopil s položaja še preden je prišlo do glasovanja²⁰. Leta 1987 je Ljudska stranka Alianza popular, danes Partido popular, zahtevala glasovanje o nezaupnici vladi Felipa Gonzaleza, vendar tudi ta ni uspela.

5.6.6 Ustavna obtožba

Postopek se uvede na pobudo najmanj četrtine poslancev kongresa s soglasjem absolutne večine poslancev. V tem primeru gre za kazensko odgovornost predsednika vlade ali ministrov. Pristojnost je tokrat v rokah vrhovnega sodišča, zato se skliče posebno zaprto sejo, na kateri ima obtoženi v času razprave kadarkoli pravico do besede. V kolikor je pobuda sprejeta, predsednik kongresa o tem obvesti vrhovno sodišče (Guerrero Salom 2004: 50).

---

²⁰ Internet: http://www.biografiasyvidas.com/biografia/s/suarez_adolfo.htm (15.3.2007)

5.7 SODSTVO

V pravni državi ima sodstvo zelo pomembne funkcije. Je institucija, ki ščiti pred nelegalnimi posegi države in ugotavlja, ali so bila spoštovana pravno določena pravila.

Tretjo vejo oblasti tudi v Španiji predstavlja sodstvo. Po ustavi sodstvo izvira iz ljudi in deluje v imenu kralja z neodvisnimi sodniki, ki imajo dosmrtni mandat in so odgovorni le zakonu. Sodni sistem nadzira svet sodne veje oblasti, ki ga sestavlja 20 članov in predsednik sveta, ki je navadno tudi predsednik vrhovnega sodišča. Njihov mandat traja 5 let in ne morejo biti ponovno predlagani, mandat se lahko ponovi le predsedniku. Člane sveta sodne oblasti predlagata kongres in senat. Od članov se zahteva vsaj petnajstletna praksa v sodstvu.²¹

Najvišje sodišče je vrhovno sodišče oziroma El Tribunal Supremo s sedežem v Madridu. Odloča o odgovornosti in kazni civilne družbe, obravnava pa tudi zadeve, ki so predložene sodišču proti predsedniku parlamenta, proti ministrom in senatorjem ter poslancem. Odloča o vseh visokih institucijah države in o zadevah, ki se nanašajo na avtonomne skupnosti. V njegovi pristojnosti je tudi razreševanje funkcije sodnikov.

Sestavljajo ga predsednik in številni sodniki, ki so porazdeljeni po dvoranah vrhovnega sodišča. Vse imenuje kralj na predlog sveta sodne oblasti. Stopnje sodne pristojnosti so:

- prva dvorana; v zvezi s civilno družbo,
- druga dvorana; v zvezi s kršitvami kazenskega zakonika,
- tretja dvorana; v zvezi s pravno-upravnimi spori,
- četrta dvorana; v zvezi s socialno varnostjo in zaposlovanjem.

Nižjestopenjska sodišča sodijo o civilnih zadevah, ko gre za terjatve majhnih vrednosti do največ 90 EUR. Nahajajo se na občinski ravni vendar nekatere občine teh sodišč nimajo, zato se postopki o civilnih zadevah izvajajo tudi na prvostopenjskih sodiščih. Postopek v zadevah civilnega prava lahko sproži prvostopenjsko sodišče. V Španiji obstajajo tudi specializirani sodniki, to so sodniki za družinske zadeve in invalide. Zoper te odločitve je možen priziv na kolegijski organ deželnega sodišča, to so sodišča provinc. Možen je tudi priziv na višje sodišče in civilni oddelek vrhovnega sodišča.

---

²¹ Internet: <http://www.llrx.com/features/spain.htm#judicial> (10. 11. 2006).

Sodišča za socialne zadeve so sodišča prve stopnje pri delovnih sporih in sporih s področja socialne varnosti. Priziv zoper njihove odločitve ni možen, če gre za majhne vrednosti, to so terjatve do 1.803 EUR. V drugih primerih pa je priziv možen z uporabo izrednega pravnega sredstva, to je pritožba na oddelek za socialne zadeve višjega sodišča. Ta oddelek se ukvarja s spori, ki presegajo meje province, a ne presegajo meje avtonomne skupnosti, saj te obravnava oddelek za socialne zadeve nacionalnega kazenskega sodišča. S prizivi na sodbe se ukvarja oddelek za socialne zadeve vrhovnega sodišča, ki jih sprejmejo oddelki za socialne zadeve nacionalnega kazenskega sodišča in višja sodišča.²²

Naslednje pomembno sodišče je ustavno sodišče, ki je odgovorno za ugotavljanje skladnosti zakonov z ustavo, rešuje tudi spore med avtonomnimi skupnostmi in državo ter drugimi državnimi institucijami. Sestavljeno je iz dvanajstih članov, to so sodniki ustavnega sodišča. Imenuje jih kralj na predlog parlamenta. Vsak dom predlaga štiri člane, dva predlaga vlada in dva svet sodne oblasti. Njihov mandat traja devet let. So državljani Kraljevine Španije in ponavadi so to sodniki, tožilci, profesorji na univerzi in odvetniki. Eden izmed kriterijev, da postanejo ustavni sodniki je tudi, da imajo več kot petnajst let prakse na svojem delovnem področju. Ustavno sodišče se sestaja na sejah, ko se sestane vseh dvanajst članov in sicer v dveh dvorinah, v vsaki po šest sodnikov. Ustavno sodišče izvoli predsednika za dobo treh let in tudi tega kandidata mora potrditi kralj. Ponovno je lahko izvoljen samo enkrat.

Vrhovnega in ustavnega sodišča se ne da primerjati, niti postavljati enega nad drugega. Dejstvo je, da ju ločuje bistvena razlika, in to je v odgovornosti, in različno področje dela. Res je, da je v sklopu sodstva vrhovno sodišče najvišje rangirano, vendar ustavno sodišče ne sodi v isti sklop kot ostala sodišča. Njegova naloga je predvsem nadzor skladnosti zakonov in drugih predpisov z ustavo zato ima vse pristojnosti, da proglasi zakone za neveljavne, če je to potrebno (M. Colomer 1996: 205).

Španija ima tudi varuha človekovih pravic. Njegova funkcija je predvsem varstvo pravic posameznika v razmerju do državnih organov in nosilcev javnih pooblasti. Mandat varuha človekovih pravic se lahko enkrat ponovi, sicer pa traja 5 let. Državnemu zboru poroča o svojem delu.²³

---

²² Internet: http://ec.europa.eu/civiljustice/org_justice/org_justice_spa_sl.htm (29. 4. 2007).

²³ Internet <http://www.defensordelpueblo.es/index.asp?destino=todosobredefensor0.asp> (1.5.2007)

5.8 KRALJ

Španija je po ustavi parlamentarna monarhija, šef države pa je kralj Juan Carlos I., ki je hkrati tudi njen najvišji predstavnik v mednarodnih odnosih. V tretjem odstavku 56. člena španske ustave je navedeno, da je kralj nedotakljiva oseba in ni podvržen odgovornosti. Pristojnosti in odgovornosti kralja, ki so navedene v 65. členu ustave, so:

- potrjuje in razglaša zakone,
- sklicuje in razpušča parlament ter sklicuje volitve v terminih, ki jih narekuje ustava,
- razpiše referendum,
- predlaga kandidata za predsednika vlade, ga imenuje oziroma razreši njegovega položaja,
- imenuje ali odstavi člane vlade na predlog predsednika vlade,
- izdaja dekrete, ki jih je potrdil svet ministrov, ter podeljuje naslove in odlikovanja v skladu z zakonom,
- obveščen je o položaju v državi in v ta namen na zahtevo predsednika vlade predseduje sejam sveta ministrov,
- predstavlja tudi vrhovnega poveljnika oboroženih sil,
- izreka pomilostitve, vendar to ne vključuje splošnih pomilostitev ter
- je visok pokrovitelj Španske kraljeve akademije.²⁴

Vse njegove pristojnosti mora izvrševati v skladu z zakonom. V njegovi pristojnosti je po ustavi tudi akreditiranje veleposlanikov in drugih diplomatskih predstavnikov. V skladu s 63. členom ustave podpisuje tudi mednarodne pogodbe ter razglaša vojno stanje in njegovo prenehanje.

Kraljevi naziv je deden, zato ga ljudje ne morejo izvoliti. Njegova funkcija je doživljenjska, preneha mu le v primeru, ko odstopi s položaja (Kaučič 2003: 172). Kraljevi naslov je deden po generacijskem zaporedju kraljeve družine. To pomeni, da prvorojenec prejme kraljevi naziv. V kolikor je prvorojenec ženska, je postavljena na drugo mesto oziroma za svojega brata, tudi če je ta mlajši. V zadnjem času se pojavlja ideja in želja, da bi naziv dobil prvorojenec ne glede na spol. Vsa sredstva za vzdrževanje dvora in kraljeve družine se črpajo iz državnega proračuna, kralj pa z njimi svobodno razpolaga.

---

²⁴ La Real Academia Española.

V primeru, ko prestolonaslednik zaradi bolezni ali mladoletnosti ne more vršiti svojih dolžnosti, ga nadomešča regent ali namestnik. V kolikor prestolonaslednik ne obstaja, regenta imenuje parlament, ki lahko za to funkcijo določi eno, tri ali pet oseb (59. člen ustave).

Juan Carlos je Španiji prinesel velik ugled in stabilno stanje države. Ko je postal kralj, ga je čakalo težko delo in neprijetna zapuščina generala Franca. Na začetku svojega poslanstva je obiskal veliko držav in si s tem dejanjem prislužil pomembne politične in gospodarske vezi z ostalimi državami.²⁵

6. ZGODOVINSKI OKVIR SLOVENIJE V 20. STOLETJU

Slovenija je majhna država s pestro zgodovino. Lahko bi začela opisovati njeno zgodovino pred 20. stoletjem, vendar bi se rada čimbolj približala prvemu delu diplomske naloge in jo skušala obravnavati po istem sistemu kot Španijo.

Slovenija je bila na začetku 20. stoletja pod Avstro-Ogrsko. V začetku stoletja so se južnoslovanski narodi že pričeli zavedati svojih korenin in so se začeli povezovati v enotno državo, znotraj Avstro-Ogrske. Velik povod temu je bil vedno večji pritisk avstrijskih narodov. Leta 1914, natančneje 28. 6., je bil v Sarajevu ubit prestolonaslednik Franc Ferdinand in s tem je Avstro-Ogrska napovedala Srbiji vojno, tako je bila tudi Slovenija vključena v prvo svetovno vojno. Italija je sicer prvotno sklenila nevtralnost, vendar ji je antanta obljubila nekaj ozemlje Avstro-Ogrske. Tako se je pričela tudi bitka na našem ozemlju. Ena izmed najbolj znanih bitk je bila Soška fronta, v kateri je umrlo veliko vojakov.

Pomembno leto je bilo 1917, ko so slovenski in hrvaški poslanci, povezani v Jugoslovanski poslanski klub v državnem zboru na Dunaju, v Majniški deklaraciji navedli svoje narodne zahteve. Želeli so, da se vsa ozemlja Avstro-Ogrske, kjer prebivajo Slovenci, Hrvati in Srbi, združijo v samostojno državo. Deklaracija je bila zavrnjena, saj bi uresničitev teh zahtev oslabil nemško prevlado v avstro-ogrski monarhiji. Šele leta 1918 je bila ustanovljena samostojna država Slovencev, Hrvatov in Srbov, ki pa se je proti koncu tega leta združila v Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev.

---

²⁵ Internet: <http://www.countrystudies.us/spain/76.html> (9. 11. 2006).

Po prvi svetovni vojni je Sloveniji ostalo zelo malo ozemlja, saj je izgubila Primorsko. S pomočjo generala Rudolfa Maistra je Slovenija ponovno dobila Maribor, le Koroška je po plebiscitu 1920 leta v večini ostala pod Avstrijo. Leta 1929 je ta država dobila novo ime, postala je Kraljevina Jugoslavija, kralj Aleksander Karađorđević pa je uvedel osebno diktaturo ter razveljavil ustavo in razpustil parlament. Njegova diktatura je trajala do leta 1932, ko je objavil novo oktroirano ustavo. Leta 1934 je kralj Peter II., ki bi ga moral nadomestiti, imel šele 11 let, zato je namesto njega vladalo tričlansko namestništvo. Sledilo je obdobje gospodarskih in političnih kriz. Leta 1941 je Jugoslavija pristopila k trojnemu paktu Rim-Berlin-Tokio, čeprav je pred tem ohranjala nevtralen status. To je bil politični sporazum, ki je omogočal državam podpisnicam pomoč pri ekonomskih, vojaških in političnih problemih. Njihov cilj je bil tudi ponovna delitev sveta. Ta sporazum je bil najprej podpisan s strani Italije, Japonske in Nemčije. Zaradi tega sporazuma je v Jugoslaviji prišlo do državnega udara, 6. aprila pa jo je Nemčija skupaj z Italijo in Madžarsko nenapovedano napadla in tudi na tem ozemlju se je pričela druga svetovna vojna. Tudi ta vojna ni prizanesla slovenskemu ozemlju, saj je bilo razdeljeno na tri dele. Na zahodu je del slovenskega ozemlja pripadal Italiji, Štajerska in Gorenjska sta postali del nemškega ozemlja, Prekmurje pa del Madžarske. Pomembno nalogo je nato odigrala Osvobodilna fronta slovenskega naroda, katere cilj je bil pregnati okupatorje s slovenskega ozemlja. Kasneje je ta organizacija prišla pod popoln vpliv komunistične partije in narodnoosvobodilni boj se je preusmeril v socialistično revolucijo. Po kapitulaciji Italije je Slovenija ponovno prišla do svojega odvzetega ozemlja.

Pomembno leto za Slovenijo je bilo leto 1945, saj je bila v Ajdovščini ustanovljena prva slovenska povojna narodna vlada in še istega leta se je Slovenija preimenovala v Ljudsko republiko Slovenijo v okviru Federativne ljudske republike Jugoslavije. Jugoslavija je s pomočjo pariškega mirovnega sporazuma pridobila večino ozemlja, ki si ga je Italija z Rapalsko pogodbo prilastila. Pod italijansko upravo je ostal le Trst. Jugoslavija se je po letu 1948 pričela v veliki meri zgledovati po sovjetskem administrativno-centralističnem vzoru upravljanja gospodarstva in družbe. Slovenija se je leta 1963 preimenovala v Socialistično republiko Slovenijo. Gospodarstvo je postopoma zašlo v krizo, vse večja je bila želja po centralizaciji vsega v Beogradu. Med narodi znotraj Jugoslavije se je nemir vedno bolj stopnjeval, vse večje in očitnejše so bile zahteve po demokratizaciji.

Združena slovenska opozicija (Demos – Demokratična opozicija Slovenije) je pričela s programom, ki je izražal zahtevo po suvereni in demokratični državi Sloveniji. Na

referendumu za neodvisnost se je 89 % ljudi opredelilo za samostojno Slovenijo, nato se je pričel postopek osamosvajanja. Slovenski parlament je 25. 6. 1991 razglasil neodvisno Republiko Slovenijo. Naslednjega dne je Jugoslovanska ljudska armada vdrla na slovensko ozemlje z namenom, da bi preprečila osamosvojitve, vendar je bila po desetih dneh boja poražena. Tako so se tudi za Slovenijo pričeli boljši časi, uspešno je prešla iz samoupravnega socializma v parlamentarno demokracijo in iz dogovornega gospodarstva v tržno. Postopoma se je pričela vključevati tudi v mednarodne organizacije. Leta 1992 je postala članica OZN, 1993 Sveta Evrope, 1996 je podpisala z Evropsko unijo sporazum o priključitvi članstvu EU in leta 2004 postala tudi njena članica, istega leta je vstopila tudi v NATO (Natek in ostali 2006: 165).

V Sloveniji je uradni jezik je slovenščina, na območju madžarske in italijanske manjšine pa tudi italijanščina in madžarščina. Slovenija meri le 20.273 km², v njej živi približno 2.000.000 ljudi. Leži v Srednji Evropi in meji na Italijo, Avstrijo, Madžarsko in Hrvaško. Ob popisu leta 2002 se je za Slovence opredelilo približno 83,1 % prebivalstva. Največ je katoličanov, kar 57,8 %. Denarna enota v Sloveniji je bila do konca leta 2006 slovenski tolar, po novem je Slovenija prešla na skupno evropsko valuto, evro.

7. POLITIČNI SISTEM REPUBLIKE SLOVENIJE

Republiška skupščina je leta 1991 potrdila ustavo, po kateri je Slovenija demokratična republika ter pravna in socialna država. Je parlamentarna demokratična republika. Volilno pravico ima vsak polnoletni državljan Slovenije, voli pa se po proporcionalnem sistemu. Politična ureditev sloni na vseh treh vejah oblasti, na zakonodajni, kjer ima pomembno vlogo parlament, na izvršilni, s pomembno vlogo vlade, ki izvršuje zakone, katere je parlament sprejel. Med vlado in parlamentom je vzpostavljeno posebno razmerje nadzora. V parlamentarnem sistemu je vlada odgovorna parlamentu za svoje delo. Če zaupanja v vlado ni, se lahko zgodi, da se razpust tudi parlament in so potrebne ponovne volitve, da se formira nova vlada in parlament. Iz tega je tudi razvidno, da obstaja ravnotežje med zakonodajno in izvršilno oblastjo. Tretjo vejo oblasti, ki je popolnoma neodvisna, pa predstavlja sodna oblast.

Slovenski parlamentarni sistem vsebuje tudi nekatere posebnosti, kot so široke pristojnosti državnega zbora; ustavne določbe o oblikovanju vlade; omejene pristojnosti neposredno

voljenega predsednika republike; minimalne možnosti vplivanja državnega sveta na zakonodajni postopek (odložilni veto, referendum); stabilen položaj neobičajno oblikovane vlade (konstruktivna nezaupnica) in stabilen položaj državnega zbora (otežena razpustitev) (Kocjančič 1999/2000: 61).

Posebnosti slovenskega parlamentarnega sistema so najbolj razvidne pri neposrednih predsedniških volitvah, kar ni običajno za parlamentarni sistem, ampak za predsedniški in polpredsedniški. Zanimivo je tudi dejstvo, da ima zakonodajno oblast izključno državni zbor in ima hkrati velik vpliv na oblikovanje vlade.

Na vsakih pet let potekajo volitve predsednika države, izvoljen je lahko le dvakrat zaporedoma. Njegova funkcija je predstavljati Slovenijo, razpisuje volitve v državni zbor, razglša zakone in je vrhovni poveljnik oboroženih sil. Parlament sestavlja državni zbor in državni svet. Državni zbor sestavlja 90 poslancev, od tega sta dva predstavnika italijanske in madžarske manjšine. Voljeni so za obdobje štirih let. V Sloveniji je 8 volilnih enot in v vsaki se izvoli po 11 poslancev. Tudi Slovenija je uvedla volilni prag, ki znaša 4 %. Toliko mora dobiti posamezna stranka, da ji je omogočen vstop v parlament. Slovenija ima tudi državni svet, ki predstavlja zastopstvo nosilcev socialnih, gospodarskih, poklicnih in lokalnih interesov. Sestavlja ga 40 članov, to so: 4 predstavniki delodajalcev, 4 predstavniki delojemalcev, 4 predstavniki kmetov, obrtnikov in samostojnih poklicev, 6 predstavnikov negospodarskih dejavnosti in 22 predstavnikov lokalnih interesov. Člani državnega sveta so voljeni za obdobje petih let, to so predstavniki lokalnih interesov v volilnih telesih iz predstavnikov občinskih svetov, druge člane pa volijo po interesnih skupinah. Državni svet je telo, ki ima možnost predlagati državnemu zboru sprejetje določenega zakona, poleg tega ima tudi druge pristojnosti, ki so mu po ustavi dodeljene. Ima moč veta, s tem doseže, da državni zbor še enkrat odloča o nekem zakonu. Vlada Republike Slovenije predstavlja izvršilno funkcijo, nosilec te oblasti pa je predsednik vlade. Slovensko vlado sestavlja petnajst ministrstev.

Po novi ureditvi iz leta 2007 je Slovenija razdeljena na 205 občin, od tega je 11 mestnih. Na vsake štiri leta so lokalne volitve in izvoljeni so svetniki in župani. Občina je samoupravna in dela v korist ljudem, ki živijo na njenem ozemlju, v njeni pristojnosti so lokalne zadeve, ki jih lahko ureja samostojno, brez vmešavanja države. Država ima tudi možnost, da lahko neko nalogo prenese na občino, seveda mora za to priskrbeti finančna sredstva, ki omogočijo

izvedbo naloge. Slovenija je razdeljena tudi na upravne enote, katerih pa je 58 (Natek 2006: 163).

7.1 SLOVENSKA USTAVA

Ustava Republike Slovenije je bila sprejeta 23. decembra 1991, istega dne je stopila tudi v veljavo (Ribičič 1992: 62). Z ustavo je bila potrjena samostojnost in neodvisnost Republike Slovenije. Predstavlja zelo pomemben dokument, saj je osebna izkaznico države in hkrati listina, ki omogoča razvijanje demokratične prakse (Kocjančič in ostali 1998: 84).

Nova slovenska ustava se bistveno razlikuje od prejšnje iz nekdanje SRS iz leta 1974, ki je bila dopolnjena leta 1989. Ne pozna več temeljnih načel, ampak le splošne odločbe. Te so navedene v prvih trinajstih členih ustave v normativnem delu. Velika sprememba je bila prav gotova tudi uvedba parlamentarnega sistema, ki je nadomestil skupščinskega in s tem prehod v demokracijo. Tudi sama sestava ustave se je spremenila, saj je trenutna bistveno krajša in ima manj ustavnih določb (Kaučič 2003: 65).

Slovenska ustava ima lastnosti moderne ustave, vsebuje preambulo in nato normativni del. Preambula je zelo splošna, pomembna je predvsem zato, ker navaja razloge, zaradi katerih je prišlo do sprejetja ustave. Prvi del zajema tudi katalog človekovih pravic in temeljnih svoboščin, pravico slovenskega naroda do samoodločbe, omenja večstoletni boj za narodovo osamosvojitve. Naveden je tudi organ, ki je ustavo sprejel, to je bila takratna skupščina. Drugi del je osredotočen na državno ureditev, organizacijo osrednjih državnih organov, razmerje med njimi ter pristojnosti posameznega organa. Glavni del oziroma normativni del je sestavljen iz desetih poglavij, vseh členov ustave pa je 174 (Kaučič 2003: 67).

Da je Slovenija demokratična država, je razvidno iz človekovih pravic, temeljnih svoboščin, referendumskega odločanja, varstva posebnih manjšin in drugih členov. Glede na to, da so vsa osnovna družbena razmerja pravno urejena in da v državi velja načelo zakonitosti, je Slovenija tudi pravna država.

7.2 POLITIČNE STRANKE

V nadaljevanju predstavljam tri največje politične stranke v Republiki Sloveniji glede na izid državnoborskih volitev leta 2004, in sicer Slovensko demokratsko stranko (SDS), Socialne demokrate (SD) ter Liberlano demokracijo Slovenije (LDS).

7.2.1 SDS – Slovenska demokratska stranka

Socialdemokratska stranka je bila ustanovljena leta 1896. Leta 1945 je bila skupaj z ostalimi političnimi strankami prepovedana, njeni voditelji pa preganjani. Leta 1987, je po 42 letih nastal iniciativni odbor za ponovno ustanovitev Socialdemokratske stranke. Ustanovni kongres stranke, ki se je imenovala Socialdemokratska zveza Slovenije pa je bil sklican 16. februarja 1989. Prvi predsednik stranke je bil France Tomšič, njegov naslednik pa od novembra 1989 dr. Jože Pučnik, ki je nato postal tudi predsednik Demokratične opozicije Slovenije (DEMOS). Na tretjem kongresu leta 1993 je bil za predsednika SDS izvoljen Janez Janša, ki je bil ponovno izvoljen za predsednika na kongresih stranke leta 1995, 1999, 2001 in 2005. Stranka se je leta 2003 iz Socialdemokratske stranke preimenovala v Slovensko demokratsko stranko.

Na volitvah leta 1992 je SDS vstopila v vlado dr. Janeza Drnovška. V vladi je ponovno sodelovala v obdobju junij – november 2000 v času mandata dr. Andreja Bajuka. Leta 2004 pa je na državnoborskih volitvah zmagala in postala najmočnejša stranka v Sloveniji.

»Cilj SDS je ustvarjanje nove kakovosti življenja, več demokracije, spoštovanja človekovih pravic in medsebojnega spoštovanja, gospodarske učinkovitosti ter svobode in solidarnosti. Zavzema se za družbo svobodnih in dejavnih posameznikov, ki sprejema in ščiti delovanje prostega trga in lajša njegove socialne posledice«²⁶.

---

²⁶ Internet: http://www.sds.si/index.php?page=osebna_izkaznica&menu=menu_o_stranki

7.2.2 SD – Socialni demokrati

Socialni demokrati so pod imenom Združena lista socialnih demokratov (ZLSĐ) nastali po nastopu volilne koalicije »Združena lista« na parlamentarnih volitvah konec leta 1992. Leta 1993 so stranke, SDP Slovenije (Socialdemokratske preнове Slovenije), Delavske stranke, SDU (Socialdemokratska unija) ter dve skupini iz Socialistične stranke ter DeSUS-a, ustanovile novo levo socialdemokratsko stranko v Sloveniji – ZLSĐ.

Na parlamentarnih volitvah leta 1992 je ZLSĐ vstopila v vlado dr. Janeza Drnovška. Leta 1996 je izstopila iz velike koalicije, ki so jo tvorile LDS, ZLSĐ ter SKD zaradi nestrinjanja z vladnim odnosom do upokojencev in ukrepov na področju socialne politike. Tako je ZLSĐ vse do leta 2000 delovala v opoziciji. Po uspešnem nastopu na volitvah leta 2000 pa je prešla v vladno koalicijo skupaj z Liberalno demokracijo Slovenije ter SLS+SKD Slovensko ljudsko stranko in Demokratično stranko upokojencev Slovenije. Po državnozborskih volitvah leta 2004 je bila ZLSĐ ponovno del opozicije. Na svojem 5. kongresu leta 2005 se je stranka preimenovala v Socialne demokrate (SD).

Socialni demokrati gradijo svoje delo na temeljnih vrednotah sodobne evropske levice: enakost, socialna pravičnost ter solidarnost.²⁷

7.2.3 LDS – Liberalna demokracija Slovenije

Stranka je bila ustanovljena leta 1990. Vodstvo stranke je leta 1992 od Jožefa Školča prevzel dr. Janez Drnovšek, ki je po padcu DEMOS-ove vlade postal tudi predsednik Vlade Republike Slovenije. Stranka je bila na oblasti od leta 1992 do parlamentarnih volitev leta 2004, z izjemo polletnega obdobja Bajukove vlade leta 2000. Leta 1994 se je Liberalna demokratska stranka združila z Demokratično stranko Slovenije (DSS), Socialistično stranko Slovenije (SSS) in Zeleno-Ekološko socialno stranko (ZESS) ter preimenovala v Liberalno demokracijo Slovenije. Za predsednika je bil ponovno izvoljen dr. Drnovšek, ki je vodil stranko do izvolitve za predsednika Republike Slovenije. Nadomestil ga je mag. Anton Rop, ki je bil predsednik stranke do leta 2005, ko mu je potekel mandat. Novi predsednik je postal

---

²⁷ Internet: <http://www.socialnidemokrati.si/?m=k&a=show&k=16>

Jelko Kacin, ki je vodil stranko do kongresa junija 2007, ko je bila za predsednico izvoljena Katarina Kresal.

Liberalna demokracije Slovenije se zavzema zlasti za človekovo dostojanstvo, samostojnost, neodvisnost, politični pluralizem, ki izključuje monopol katerekoli ideologije, preprečevanje vseh vrst diskriminacij, zagovarja varstvo okolja, njen program pa temelji na pozitivnih tradicijah demokracije in liberalizma.²⁸

7.3 PARLAMENT

Zakonodajno vejo oblasti predstavlja državni zbor. Je ustavno telo, torej je nujen za državno delovanje in hkrati obvezen, saj tako narekuje ustava. Pri svojem delovanju je popolnoma svoboden, kar pomeni, da ni podrejen nobenemu drugemu državnemu organu. Je predstavniško telo, saj predstavlja interese vseh državljanov. Sestavlja ga 90 poslancev, ki so voljeni na podlagi enakopravne volilne pravice s tajnim glasovanjem. Mandatno obdobje poslancev traja štiri leta, so pa tudi izjeme, saj slovenska ustava določa, da »če bi se mandatna doba državnega zbora iztekla med vojno ali v času trajanja izrednega stanja, preneha njegov mandat šest mesecev po prenehanju vojne ali izrednega stanja, lahko pa tudi prej, če sam tako sklene« (81. člen). V državnem zboru so predstavljeni državljani Republike Slovenije, posebej pa sta predstavljeni italijanska in madžarska narodna skupnost, saj njuna predstavnika zasedata vsak po eno poslansko mesto.

Poslancu je po ustavi zagotovljena imuniteta. V 83. členu slovenske ustave piše, da poslanec državnega zbora ni kazensko odgovoren za mnenje ali glas. Ne sme biti priprt, niti se zoper njega ne sme začeti kazenski postopek, v kolikor se sklicuje na imuniteto. Izjema je le, če je bil pri zaloten kaznivem dejanju, za katerega je predpisana zaporna kazen nad pet let.

Poslanec opravlja svojo funkcijo poklicno, zato ne sme opravljati drugih funkcij, ki so mu z zakonom prepovedane in niso združljive s poslansko funkcijo. V državnem zboru se poslanci povezujejo in organizirajo v poslanske skupine, v tem mandatu (2004–2008) jih je devet. Poleg tega pa ima državni zbor ustanovljena delovna telesa, komisije in odbore, ki so ustanovljeni za opravljanje posebnih nalog. Glede na to, da je delovnih teles navadno več kot

---

²⁸ Internet: <http://www2.lids.si/sl/party.cp2?cid=1263&linkid=party>

dvajset, državni zbor pa šteje le 90 poslancev, in je zaželeno, da so prisotni predstavniki iz vsake parlamentarne stranke, se dogaja, da je en predstavnik v več delovnih telesih. Tako pride včasih do oteženega dela v delovnih telesih, ker so lahko člani nekega telesa zasedeni in prisotni v drugem delovnem telesu (Lukšič 2001: 18).

Slovenski državni zbor opravlja vse funkcije, ki so značilne za sodobne parlamente. V okviru zakonodajne funkcije sprejema ustavo oziroma njene spremembe, zakone, druge splošne akte, svoj poslovnik, državni proračun, rebalans proračuna in zaključni račun, ratificira mednarodne pogodbe in razpisuje referendum. V okviru volilne funkcije voli, imenuje ter razrešuje predsednika vlade in ministre, predsednika in podpredsednika državnega zbora, sodnike ustavnega sodišča in druge sodnike, guvernerja centralne banke, člane računskega sodišča, itd. V okviru nadzorne funkcije pa odreja parlamentarno preiskavo, odloča o zaupnici in nezaupnici vladi, odloča o obtožbi predsednika republike, vlade in ministrov pred ustavnim sodiščem. Možnost nadzora nad vlado ima tudi s postavljanjem poslanskih vprašanj. To so tri pglavitne funkcije državnega zbora.²⁹

Poleg teh pristojnosti državni zbor odloča še o razglasitvi vojnega in izrednega stanja ter o uporabi obrambnih sil. Ravno tako potrjuje mandate poslancev, odloča o njihovi imuniteti ter imuniteti sodnikov ustavnega sodišča in drugih sodnikov.

Vodstvo državnega zbora je v rokah predsednika državnega zbora, ki je izvoljen z večino glasov vseh poslancev, predsednik postane eden izmed poslancev. V času pisanja tega diplomskega dela je predsednik Državnega zbora France Cukjati, funkcijo podpredsednika pa opravljata Vasja Klavora ter Sašo Peče. Naloga predsednika je sklicevanje in vodenje sej ter sodelovanje z drugimi državnimi organi, medtem ko podpredsedniki pomagajo predsedniku pri njegovem delu (19. in 20. člen poslovnika Državnega zbora).

Posebno funkcijo v Državnem zboru ima generalni sekretar, ki vodi službe Državnega zbora in opravlja druge zadeve določene s poslovníkom ter drugimi akti Državnega zbora. Službe državnega zbora opravljajo strokovna, administrativna in druga opravila ter tehnične naloge, s katerimi se zagotavljajo pogoji za delo državnega zbora (25. in 26. člen poslovnika Državnega zbora).

---

²⁹ Internet: <http://www.dz-rs.si/index.php?id=67>

Državni zbor opravlja svoje delo na sejah in zasedanjih. Zasedanje je daljše časovno obdobje in poteka v dveh delih, v spomladanskem in jesenskem obdobju. Znotraj zasedanj pa potekajo seje. Redne seje navadno potekajo zadnji teden v mesecu. Državni zbor ima možnost sklicati tudi izredne seje, skliče jih predsednik državnega zbora na pobudo četrtine vseh poslancev ali na pobudo predsednika republike.

V Ustavi Republike Slovenije je poleg državnega zbora uveden tudi državni svet, ta predstavlja poseben državni organ, ki zastopa posebne družbene interese. Sicer pa se položaj in funkcija teh dveh organov dokaj razlikujeta. Državni svet v ustavi ni določen kot del parlamenta, saj bi v takem primeru parlament sestavljala državni zbor in državni svet in bi Slovenija imela dvodomen parlament (Grad 2000: 140–142).

V 96. členu ustave je državni svet opredeljen kot nosilec različnih interesov. Svet ima 40 članov, ti pa zastopajo socialne, gospodarske, poklicne in lokalne interese. Predstavlja odsev družbene strukture v državi. Sestavljajo pa ga:

- štirje predstavniki delodajalcev,
- štirje predstavniki delojemalcev,
- štirje predstavniki kmetov, obrtnikov in samostojnih poklicev,
- šest predstavnikov negospodarskih dejavnosti,
- dvaindvajset predstavnikov lokalnih interesov.

Državni svet nima možnosti soodločanja v zakonodajnem procesu, lahko pa služi kot posvetovalno telo, ki naj bi koristilo k bolj kakovostnim odločitvam državnega zbora in zakonodaji. Med najpomembnejšimi pristojnostmi, ki jih ima svet, je odločilni veto (ponovno odločanje o zakonu). S tem prepreči uveljavitev zakona, ki ga je državni zbor sprejel. Pri ponovnem glasovanju o istem zakonu lahko DZ zakon sprejme le z večino glasov vseh poslancev. Lahko pa svet sproži ustavni spor o skladnosti zakonov, lahko sproži tudi parlamentarno preiskavo in ima pravico, da zahteva razpis zakonodajnega referendum. Državni svet ima predvsem iniciativno, korektivno in svetovalno funkcijo (Kaučič 2003: 195).

Nobene odločitve ne more sprejemati sam, po ustavi pa lahko: predlaga državnemu zboru sprejem zakonov, poda državnemu zboru mnenje o vseh zadevah iz njegove pristojnosti, zahteva ponovno glasovanje državnega zbora, preden sprejmejo dokončno odločitev, zahteva zakonodajni referendum ter zahteva parlamentarno preiskavo.

V slovenski ustavi ni posebej določen način volitev v državni svet, v 98. členu je zapisano samo, da te volitve ureja zakon, ki ga je sprejel državni zbor z dvotretjinsko večino glasov vseh poslancev. Svetniki so voljeni posredno preko posebnih volilnih teles. Občine izvolijo elektorje glede na število članov oziroma volivcev na nekem območju. Po načelu relativne večine pripada mandat tistemu kandidatu, ki dobi največ glasov. V 21. členu Zakona o državnem svetu je določeno, če več kandidatov dobi enako število glasov, odloči o izvolitvi žreb. Mandat svetnikov traja pet let. Njihova funkcija je nezdružljiva s funkcijo poslanca, po ustavi pa jim je zagotovljena enaka imuniteta kot poslancem. Delujejo na različne načine, npr. v interesnih skupinah, preko komisij ter preko sej (Lukšič 2001: 21).

7.4 POSLANSKE SKUPINE

V sodobnih parlamentih se politične stranke organizirajo v poslanske skupine. V vsaki poslanski skupini so praviloma samo poslanci ene politične stranke, lahko pa se jim pridružijo tudi poslanci sorodne stranke. Velikosti poslanskih skupin so različne, vse je odvisno tudi od števila sedežev, ki jih ima neka stranka.

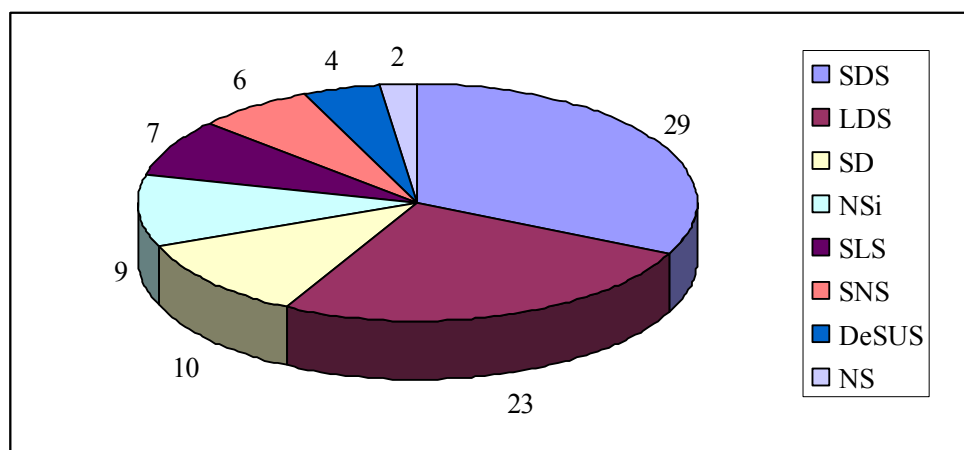
Vsaka poslanska skupina določi tudi vodjo, ki poleg tega, da vodi poslansko skupino, sodeluje v kolegiju predsednika državnega zbora. Njihova naloga je organiziranje dela državnega zbora, sodelujejo pri pripravah na seje in pri drugih zadevah, ki se nanašajo na poslovanje državnega zbora. Zelo pomembno nalogo imajo poslanske skupine tudi pri oblikovanju vlade, saj je predsednik države dolžan, da se z njimi posvetuje, preden predloži državnemu zboru kandidata za predsednika vlade. Če predsednikov kandidat ni izvoljen, ga lahko predlagajo poslanske skupine (Krašovec 2000: 97).

V slovenskem državnem zboru si že od nastanka Slovenije deli mandate 90 poslancev, od tega je po en poslanec italijanske in madžarske narodne skupnosti. Poslanske skupine zastopajo interese strank, katere jih tudi usmerjajo pri njihovem delovanju in jih hkrati usmerjajo pri glasovanju.

V prvem mandatnem obdobju samostojne Slovenije od 1992 do 1996 je državni zbor sestavljalo 8 poslanskih skupin in še po en poslanec madžarske in italijanske narodne skupnosti. Kar pomeni, da je v prvem mandatu bilo v državnem zboru 9 poslanskih skupin. V

drugem mandatnem obdobju je bila ena poslanska skupina manj, kar pomeni, da je imela Slovenija 8 poslanskih skupin. V tretjem mandatnem obdobju je ostalo število nespremenjeno. Čeprav se število poslanskih skupin ni spremenilo, pa je prišlo do nekaterih sprememb, saj so na eni strani nastajale nove skupine, na drugi strani pa so nekatere razpadle. V državnem zboru je bila v prvih treh mandatih največja poslanska skupina Liberalna demokracija Slovenije v 3. mandatnem obdobju je obsegala kar 34 poslancev. Po zadnjih volitvah v državni zbor pa se je stanje precej spremenilo, saj jo je prehitela Slovenska demokratska stranka, ki ima 29 poslancev. Tako je prejšnja vladajoča stranka prešla na opozicijsko stran. SDS je sestavila t.i. pomladno koalicijo, v katero je vključila tudi DeSUS, tako je vodstvo parlamenta prevzela »druga« politična opcija.

Slika 7.4.1: Število sedežev na poslansko skupino leta 2004

Vir: Volitve 2004.³⁰

Slika 7.4.1 prikazuje porazdelitev sedežev v državnem zboru v zadnjem mandatu. Leta 2004 so potekale državnozborske volitve, na katerih je največ glasov prejela SDS, kar 29,08 % glasov, kar pomeni 29 sedežev v državnem zboru. Sledi ji nekoč vodilna stranka LDS s 22,80 % glasov in 23-imi sedeži. Nato SD z 10-imi sedeži, na volitvah je dobila 10,17 % glasov. Sledijo še manjše stranke, to so: NSi z 9-imi sedeži, dobila je 9,09 %, SLS s 7-imi sedeži in 6,82 % glasov, SNS s 6-imi sedeži, kar predstavlja 6,27 % glasov, DeSUS s 4-imi sedeži, dobil je 4,04 % glasov. Vsaki narodni skupnosti pripada eno poslansko mesto, eno mesto za italijanskega predstavnika in eno za madžarskega.

³⁰ Internet: <http://www.volitve.gov.si/dz2004/> (12. 11. 2007).

V zadnjem času se je zgodilo kar nekaj sprememb predvsem znotraj poslanske skupine LDS. Njeno število se je bistveno zmanjšalo, tako da je trenutno na tretjem mestu po velikosti. Od 23-ih sedežev jih je obdržala le 11. Nekateri njeni člani so prešli v poslansko skupino SD, tako da ima sedaj SD štiri člane več. Ostalih sedem se je povezalo v poslansko skupino nepovezanih poslancev, en nekdanji poslanec LDS pa je postal nepovezani poslanec.

7.5 VLADA

Vlada predstavlja izvršilno vejo oblasti in je hkrati tudi najvišji organ državne uprave. Vodja tiste politične stranke, ki je na volitvah dobila večino, oziroma vodja ene stranke, ki tvori strankarsko koalicijo, ima nalogo, da sestavi vlado (Kocjančič 2003: 197). Državni zbor na predlog predsednika države, ki se pred tem posvetuje s poslanskimi skupinami, izvoli mandatarja. Ta predlaga ministre, državni zbor pa jih izvoli. Vlada pridobi svoj mandat od državnega zbora in ne od šefa države, tako je predsednik vlade bolj vezan na državni zbor. Tak način volitev predsednika vlade smo prevzeli po nemškem modelu parlamentarizma, čeprav se v nekaterih točkah bistveno razlikujeta. Oblikovanje vlade je v celoti v rokah državnega zbora, torej parlament samo odloča in oblikuje izvršilno vejo oblasti. S tem pa se brišejo meje med izvršilno in zakonodajno oblastjo (Grad 2000: 297–298).

Vlada je sestavljena iz ministrov in predsednika vlade. Predsednik vlade predstavlja vlado, usmerja delo in sklicuje ter vodi njene seje. Njegova naloga je tudi usklajevanje dela ministrov. Strokovne naloge za predsednika opravlja kabinet predsednika vlade. Vladno službo predstavlja tudi generalni sekretariat vlade, ta opravlja predvsem koordinacijske in strokovne naloge. Velik del vlade pa predstavljajo ministrstva, katerih je v Republiki Sloveniji 15. Minister ima dvojno odgovornost, kolektivno in individualno. Po eni strani sestavlja kolegijski organ vlade, in v tem primeru gre za kolektivno odgovornost. Na drugi strani pa je individualna odgovornost, saj je individualno odgovoren za celotno delo ministrstva, katerega vodi, in za svoje lastno delo. V Sloveniji velja, da ministri ne morejo opravljati tudi drugih funkcij, ki so določene z zakonom. Če je poslanec izvoljen za ministra, v mandatu, za katerega je izvoljen, ne more opravljati poslanske funkcije.

Ministrstva, ki delujejo v okviru vlade, pa so sledeča:

- ministrstvo za finance,
- ministrstvo za notranje zadeve,
- ministrstvo za zunanje zadeve,
- ministrstvo za pravosodje,
- ministrstvo za obrambo,
- ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve,
- ministrstvo za gospodarstvo,
- ministrstvo za kmetijstvo, gozd in prehrano,
- ministrstvo za kulturo,
- ministrstvo za okolje in prostor,
- ministrstvo za promet,
- ministrstvo za šolstvo in promet,
- ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo,
- ministrstvo za zdravje,
- ministrstvo za javno upravo,

Funkcije vlade so opredeljene v Zakonu o vladi Republike Slovenije (ZVRS) in v skladu s temi zakoni mora vlada tudi delovati.

Tri najpomembnejše funkcije vlade so:

- politično-izvršilna funkcija, saj je dolžna izvrševati zakone, proračun in druge politične akte, katere je sprejel DZ,
- predlagalna funkcija, saj predlaga DZ-ju v sprejem zakone, državni proračun, nacionalne programe in druge politične akte,
- upravna funkcija, to je delo, ki poteka prek ministrstev, jih nadzoruje in jih usmerja pri izvajanju politike in izvrševanju zakonov (Kaučič in Grad 1999: 265).

Če povzamem, vlada usmerja in koordinira državno upravo. Za doseganje čim boljših rezultatov in za uspešno izvajanje dogovorjene politike pa je potreben nadzor. Že iz samega postopka imenovanja in razreševanja ministrov je razvidno, da ima parlament zelo velik vpliv na vlado, poleg vpliva pa še številne mehanizme in sredstva, ki mu omogočajo nadzor.

7.6 NADZOR NAD VLADO

7.6.1 Nadzor delovnih teles

Delovna telesa so specializirana za neko delovno področje. Zato lahko zahtevajo od odgovornega ministra vsa potrebna pojasnila, da upravičijo, zakaj je prišlo do odstopanj v zastavljeni politiki. Ta telesa so stalna in vložijo veliko energije za nadzor. Tako se lahko pride do informacij ministrov in raznih podatkov, do katerih ne bi prišli brez pomoči delovnih teles (Zajc 2004: 217).

7.6.2 Preiskovalna komisija

Parlamentarno preiskavo vodi preiskovalna komisija, ki jo imenuje državni zbor. Člani le-te so izključno poslanci, in jo sestavljajo predsednik, njegov namestnik ter najmanj 5 članov. V 93. členu slovenske ustave je navedeno, da lahko »državni zbor odredi preiskavo o zadevah javnega pomena, mora pa to storiti na zahtevo tretjine poslancev državnega zbora ali na zahtevo državnega sveta. V ta namen imenuje komisijo, ki ima v zadevah poizvedovanja in preučevanja smiselno enaka pooblastila kakor pravosodni organi«.

Parlamentarna preiskava zajema 5 faz: pripravljalna preiskovalna dejanja, oblikovanje in sprejem dokaznega sklepa, izvajanje dokazov, posvetovanje in sklepanje o ugotovitvah preiskave ter izdelava in sprejem poročila za državni zbor. S prvo fazo se zbira in ureja gradivo, ustrezni spisi ter listine. Nato sledi oblikovanje in sprejemanje dokaznega sklepa in izvajanje dokazov. Po posvetu in sklepanju sprejme parlamentarna komisija ugotovitve, temu sledi izdelava in sprejem poročila za državni zbor. Državni zbor sprejme pisno poročilo, ki mora vsebovati opis poteka postopka, dokazila in bistvene ugotovitve preiskave ter predlog sklepov, ki naj jih državni zbor sprejme. Ta lahko ugotovitve in ocene sprejme, zavrne ali pa zahteva dopolnitev postopka parlamentarne preiskave (Mozetič 2000: 75).

7.6.3 Poslanska vprašanja

Pomembno sredstvo nadzora so tudi poslanska vprašanja. V poslovniku državnega zbora je zapisano, da je enkrat mesečno na seji odrejen čas za poslanska vprašanja (Poslovnik DZ). Tako lahko sklepamo, da so poslanska vprašanja nekaj pogostega in da lahko katerikoli

poslanec postavi vprašanje za ministra, za vlado ali generalnega sekretarja (Poslovnik DZ). Poslanska vprašanja imajo dvosmerni učinek, na eni strani gre za kritiko tistega, ki mu je vprašanje namenjeno, na drugi strani pa gre za nekakšno povratno informacijo ministru ali vladi glede njenega dela, oziroma v kateri točki delo ni ustrezalo parlamentu. Res pa je, da je to sredstvo največkrat uporabljeno za dokazovanje nesposobnosti ministra oziroma vlade. Je tudi sredstvo, pri katerem se nato ne odloča o nezaupnici vladi, gre le za nekakšen dialog med poslancem in tistim, na katerega je bilo vprašanje naslovljeno. Tudi s tem se izraža odgovornost vlade parlamentu (Grad 2000: 312). Ministri oziroma tisti, kateremu je vprašanje namenjeno, se morajo na to dobro pripraviti, da lahko potem javnosti nudijo tudi zadovoljive odgovore. Če minister poda neustrezen odgovor, to še ne pomeni njegove razrešitve, lahko pa se zgodi, da neprimeren vtis pusti posledice v javnosti in tako zaupanje v vlado upade. Poslanska vprašanja so navadno orožje opozicije, saj s tem skušajo prikazati, kako je trenutna vlada slaba. To je še posebej razvidno pred volitvami, ko se stranke borijo za svoje glasove in se skušajo na vsak način čim bolj izpostavljati in kazati svojo aktivnost.

Poslanska vprašanja so lahko pisna ali ustna in so objavljena v glasilu državnega zbora. Na ustno vprašanje je potrebno odgovoriti takoj oziroma še na isti seji, medtem ko se na pisna vprašanja odgovori tri dni pred naslednjo sejo državnega zbora (Poslovnik DZ).

Poslanec ima tudi pravico dati pobudo vladi ali posameznemu ministru za ureditev določenih vprašanj ali za sprejem določenih ukrepov. Naloga vlade je, da na pobudo pisno odgovori v roku 30-ih dni po prejemu poslanske pobude. Če poslanec z odgovorom ni zadovoljen, ima pravico, po 249. členu poslovnika državnega zbora, zahtevati dopolnitev odgovora.

7.6.4 Interpelacija

Sredstva nadzora so vsekakor bolj učinkovita, kadar sledijo sankcije. Tako sredstvo nadzora so tudi interpelacije. Takrat so posledice hujše, pa tudi odgovornost tistega, ki interpelacijo zahteva, je večja. Lahko bi celo rekli, da sta si poslansko vprašanje in interpelacija zelo podobni, vendar ju ločuje bistvena razlika. Z interpelacijo državni zbor nadzira delovanje vlade, medtem ko s poslanskimi vprašanji pridobivajo le dodatne informacije v zvezi z neko problematiko (Rupnik, Cijan in Grafenauer 1996: 214). Interpelacija je oblika uveljavljanja odgovornosti posameznega ministra. Po končani razpravi o interpelaciji lahko poslanci glasujejo o nezaupnici ministru, v razpravo so vključeni vsi poslanci. V ustavi Republike Slovenije je določeno v 118. členu, da lahko najmanj deset poslancev sproži interpelacijo

proti vladi oziroma določenemu ministru. Če večina vseh poslancev izreče nezaupnico, je vlada razpuščena in enako velja za ministra (Ustava RS).

S poslanskimi vprašanji se razlikuje interpelacija tudi v tem, da je potreben poseben postopek in je redkeje sprožena kot poslanska vprašanja, ki se pojavljajo enkrat mesečno. Pomembno pri interpelaciji je to, da izvaja veliko hujši in močnejši pritisk na vlado in da se prične razprava na neko problematiko. Končni rezultat ni nujno razrešitev ministra oziroma glasovanje o nezaupnici. Celotna razprava se lahko zaključi tudi s sprejetjem nekega sklepa (Grad 2000: 313).

7.6.5 Zaupnica in konstruktivna nezaupnica

Po ustavi je v 117. členu določeno, da lahko predsednik vlade zahteva glasovanje o zaupnici vladi. Če zaupnica ni izglasovana, mora predsednik odstopiti in s tem se razpusti tudi vlada. Če ne dobi ustreznega števila glasov, se mora v državnem zboru v roku 30-ih dni izvoliti novega predsednika vlade po ustavi pa obstaja tudi možnost, da se dotedanjemu ponudi še eno možnost, da uvede zahtevo po ponovnem glasovanju o zaupnici (117. člen). Če zaupnica ni izglasovana, predsednik države razpusti državni zbor in razpiše ponovne volitve. Vladi je nezaupnica izglasovana tudi v primeru, ko predsednik vlade veže vprašanje zaupnice na sprejem zakona ali katere druge odločitve v državnem zboru, in če odločitev ni sprejeta, je vladi izglasovana nezaupnica (117. člen).

Konstruktivna nezaupnica je nezaupnica celotni vladi. V teh primerih vlada pade in je potrebno, da se izoblikuje nova. Tako lahko predsednik države najde novega mandatarja ali pa pride preprosto do novih volitev. Slovenija pa se je glede politične ureditve deloma zgledovala po nemški ustavi in tako je prevzela tudi konstruktivno nezaupnico. Ta se razlikuje od enostavne v tem, da zahteva tudi izvolitev novega predsednika vlade. Kot pravi Zajc, konstruktivna nezaupnica ščiti vlado in tudi parlament pred nestabilnostjo, ki bi nastala z razpustitvijo parlamenta. To sredstvo nadzora omenjata obe ustavi, španska v drugem odstavku 114. člena, slovenska pa v 116. členu, kjer je tudi navedeno, da državni zbor na predlog najmanj desetih poslancev z večino glasov vseh poslancev izvoli novega predsednika vlade. Tako se dotedanjemu predsedniku vlade konča mandat in novi prične s svojo funkcijo (Zajc 2004: 224). Sicer pa to ni sredstvo, katerega bi se uporabljalo pogosto. Ima zelo močen vpliv in potrebno ga je premišljeno uporabljati, saj se v nasprotnem primeru lahko pojavljajo

vprašanja o verodostojnosti vlagatelja. Uporabljeno je res samo v posebnih skrajnih primerih, ko je podpora vladi resnično vprašljiva. V samostojni Republiki Sloveniji je bila konstruktivna nezaupnica vložena večkrat v skupščini RS proti vladi Lojzeta Peterleta leta 1992. Prvič je potekalo glasovanje 19. februarja, za mandatarja je bil predlagan Božidar Voljč, vendar nezaupnica ni bila izglasovana, nov predlog in ponovno glasovanje je potekalo 8. aprila, ko je bil za mandatarja predlagan Igor Bavčar, vendar tudi tokrat nezaupnica ni bila izglasovana. Uspel je šele tretji predlog konstruktivne nezaupnice, nov mandatar pa je postal dr. Janez Drnovšek (Zajc 2004: 225). Do izglasovane nezaupnice je prišlo tudi leta 2000, ko je premiera dr. Janeza Drnovška nasledil dr. Andrej Bajuk. Nova vlada je delovala le do parlamentarnih volitev oktobra leta 2000.

V sodobnih ustavah in sodobnih državah je odgovornost vlade ena izmed temeljnih značilnosti sodobnih parlamentarnih ureditev. Vlada lahko opravlja vse svoje naloge, dokler uživa podporo večine. Tekom mandata lahko pride do sprememb, saj lahko kakšen minister odstopi. V Republiki Sloveniji se je že zgodilo, da je sredi mandata predsednik vlade končal s svojo funkcijo, saj je bil izvoljen za predsednika države. To se je zgodilo leta 2002, ko je bil takratni predsednik vlade Drnovšek izvoljen na predsedniških volitvah za predsednika države. Navadno zavzame njegovo mesto kandidat iz iste stranke kot je predsednik, takrat je bil to Anton Rop (Zajc 2004: 215).

Z odgovornostjo vlade parlamentu se doseže, da vlada čim boljše izvaja izvršilno funkcijo. Parlament jo stalno nadzoruje z različnimi sredstvi nadzora in s tem omogoča pravilno ravnanje oziroma ravnanje, kakršnega si je parlament zamislil. Torej mu je vlada odgovorna, kar pomeni, da nima prostih rok pri izvajanju nalog, ampak se mora ravnati v skladu s tem, kar je parlament naročil. Če parlament z vlado ni zadovoljen, ima možnost, da jo razpusti in na novo oblikuje. Pojavljajo pa se različni problemi tako pri izvajanju kot pri nadzoru nad vlado. Vlada ima velikokrat probleme znotraj svojega delovanja in zato včasih ne sledi najbolj navodilom, ki jih dobi iz parlamenta. Ravno tako se parlament srečuje z nasprotji znotraj njega samega in tako je včasih premalo dovzeten za nadzor nad vlado. Pri izvajanju nadzora pa je potrebna doslednost in preišljenost, da lahko vlada v skladu z obtožbo ustrezno reagira (Kiewiet in McCubbins v Zajc 1991: 27).

Osnovna naloga nadzora nad vlado je predvsem ta, da deluje vlada v skladu z ustavo in drugimi določenimi zakoni. Nadzor jo tako stalno sili, da opravlja svoje delo čim bolj

korektno, predvsem pa, da njeno delo dosega čim boljše rezultate in čim večjo učinkovitost (Norton v Zajc 2004: 216).

7.6.6 Ustavna obtožba

Ustavna obtožba je sredstvo, s pomočjo katerega se ugotavlja kazenska odgovornost predsednika vlade, ministrov in predsednika države. To sredstvo se uvede v primeru, če je prišlo s strani teh oseb do kršitve ustave ali drugih zakonov v sklopu funkcije, ki jo opravljajo. Obtoženi so lahko le s strani parlamenta, o obtožbi pa odloča le ustavno sodišče. Je pa to sredstvo zelo redko uporabljeno, če pa že do tega pride, navadno obtoženi odstopi, preden se prične sodba. Ustavna obtožba je največkrat odraz splošnih političnih razmer v neki državi in hkrati razmer sil, ki vladajo v parlamentu (Zajc 2004: 226).

Leta 1998 je bil podan predlog obtožbe zoper predsednika vlade dr. Janeza Drnovška zaradi kršitve ustave in zakonov. Predlog je predložila skupina 16-ih poslancev s prvopodpisanim Janezom Janšo, ki je predlagal zboru, da zaradi kršitve Ustave Republike Slovenije, ZVRS in Zakona o zunanjih zadevah obtoži predsednika vlade dr. Janeza Drnovška pred ustavnim sodiščem. Predsednik je bil obtožen, da je s podpisom strogo zaupnega varnostnega sporazuma med izraelskim in slovenskim obrambnim ministrstvom kršil ustavni red. Decembra 1998 je sledila razprava, na kateri je predsednik državnega zbora opozoril, da je odločitev o obtožbi sprejeta, če zanjo glasuje večina vseh poslancev, kar pomeni 46 ali več poslancev. Obtožba ni bila sprejeta, saj je zanjo glasovalo le 24 poslancev, proti pa jih je bilo kar 46 (DZ 1998, 29. izredna seja DZ).

Iz spodnje tabele je razvidno, da se je do sedaj institut interpelacije uporabljal že večkrat, vendar je interpelacija uspela le v dveh primerih v prvih treh mandatih. Po podatkih, ki sem jih dobila na straneh državnega zbora, je interpelacija prvič uspela proti zunanjemu ministru LDS Zoranu Thalerju leta 1996 in drugič proti notranjemu ministru LDS Mirku Bandlju leta 1999. Ostalim je funkcija prenehala zaradi odstopa ali zaradi prenehanja mandata vlade (zaradi volitev). V trenutnem mandatnem obdobju je prišlo le dvakrat do interpelacije, in sicer zoper ministra za zdravje Andreja Bručana in ministra za kulturo Vaska Simonitija vendar ni nobena od teh uspela.

Tabela 7.6.6.1: Statistični pregled sredstev nadzora nad vlado v Republiki Sloveniji

	Mandat 1992–1996	Mandat 1996–2000	Mandat 2000–2004	Mandat 2004–2008*
Poslanska vprašanja, pobude	1761	1586	2459	964
Interpelacije	7	7	4	2
Nezaupnica vladi	1	1	-	-

*Podatki so do decembra 2006.

Vir: Poročila o delu državnega zbora v mandatnih obdobjih 1992–1996, 1996–2000, 2000–2004 in 2004–2008.

Uporaba sredstev nadzora je tako, kot pravi Zajc, tudi igra taktike. Največkrat se uporabljajo ta sredstva v času pred volitvami, ko lahko stranke, predvsem opozicijske, opozarjajo ali preusmerjajo pozornost na neko problematiko. Vlagatelji interpelacij in drugih sredstev nadzora morajo biti previdni, da ne pride do prevelike uporabe enega ali drugega sredstva, saj se zaradi časa, ki ga porabijo s tem, ministri in poslanci ne posvečajo rednemu delu. Pomembno je tudi dejstvo, da prevelika uporaba sredstev načne verodostojnost samega predlagatelja, kar pa vsekakor ni dobro za nekoga, ki se bori za parlamentarna mesta.

Vlada se popolnoma zaveda, da je stalno pod nadzorom, zato se včasih odpove kakšni potezi, ki je ne bi mogla dovolj dobro upravičiti, kot pa, da bi se pričel postopek nadzora. V zadnjem času pa se ugotavlja, da parlamenti kljub vsemu ne posvečajo dovolj pozornosti nadzoru nad vlado. Veliko časa gre za tekoče zadeve in dogaja se, da se nadzor ne izvaja zaradi samega nadzora, temveč ima v ozadju drug pomen in smisel, kot navaja Zajc, naj bi šlo za strateško zasledovanje drugih ciljev (Zajc 2004: 227).

7.7 SODSTVO

Sodstvo je tretja veja oblasti, deluje neodvisno in samostojno. Tudi sodniki ne morejo opravljati drugih funkcij v drugih državnih organih. Sestavljen je sodni svet, njegova naloga je predvsem ta, da skrbi za strokovno delovanje sodstva in hkrati ima nekatere pristojnosti v postopku imenovanja sodnikov. Državni zbor izvoli izmed enajstih kandidatov, pet članov sodnega sveta (Lukšič 2001: 54). V Republiki Sloveniji je sodstvo urejeno z Zakonom o

sodiščih (ZS). V zakonu je navedeno v 98. členu, da se sodišča delijo na splošna in specializirana. Splošna sodišča se delijo na štiri ravni:

- Okrajna sodišča; sodijo na prvo stopnjo, obravnavajo pa manjše kazni. V njihovi pristojnosti je sojenje civilnih zadev. Preiskujejo kazniva dejanja in v njihovi pristojnosti je tudi odločanje o zapuščinskih zadevah (99. člen ZS).
- Okrožna sodišča; tudi ta sodišča so sodišča prve stopnje, vendar gre pri teh predvsem za odločanje glede poseganja v človekove pravice in svoboščine, hkrati pa presojujejo in odločajo o vsem tistem, za kar okrajna sodišča niso pristojna. Gre za odločanje o družinskih, gospodarskih sporih, ... O sporu odloča sodnik ali senat (101. člen ZS).
- Višja sodišča; na tej stopnji se odloča o pritožbah, ki so bile vložene zoper odločitev okrajnega ali okrožnega sodišča s svojega območja. Odločajo o pristojnosti enega in drugega sodišča na svojem ozemlju, pa tudi o prenosu na drugo okrajno ali okrožno sodišče na svojem območju (104. člen ZS).
- Vrhovno sodišče Republike Slovenije; to je najvišje pritožbeno sodišče. Skrbi, da je sodna praksa enotna po vseh sodiščih. Je pristojno za odločanje o pritožbah na civilnem, kazenskem, gospodarskem, upravnem, socialnem ter delovnem področju. Nima pa nobenih pooblastil in pristojnosti na področju zakonov. Za te skrbi ustavno sodišče.
- Ustavno sodišče; sestavlja ga devet sodnikov z neponovljivim mandatom, ki jih izvoli državni zbor za obdobje devetih let. V skladu s prvim odstavkom 13. člena Zakona o ustavnem sodišču predsednik Republike Slovenije predlaga kandidate za ustavne sodnike. Sodniki na ostalih sodiščih opravljajo svojo funkcijo do upokojitve. Ustavno sodišče odloča o zakonih in njihovi skladnosti z ustavo. Pristojno je za odločanje glede kršitev človekovih pravic, delovanja političnih strank in sporov med različnimi vejami oblasti. Ravno tako ima vsa pooblastila za odločanje o odgovornosti predsednika države, vlade in ministrov. Ima vsa pooblastila, da razveljavi zakon, če le-ta ni v skladu z ustavo.

Na drugi strani so še specializirana sodišča. Specializirana so zaradi tega, ker se osredotočajo samo na nekatera točno določena področja. V Sloveniji so specializirana sodišča naslednja:

- Delovna in socialna sodišča: ta imajo pooblastila za odločanje o delovnih in socialnih sporih. Tudi ta so delijo na prvo in drugo stopnjo. Delovna sodišča prve stopnje so štiri, medtem ko je socialno sodišče le eno. Za reševanje pritožb zoper odločbe

delovnih in socialnega sodišča prve stopnje odloča sodišče druge stopnje Višje delovno in socialno sodišče.

- Upravno sodišče: Po 157. členu ustave o upravnem sporu odloča upravno sodišče. Gre pa za zakonitost dokončnih posamičnih aktov, ko državni organ ali drugi nosilci javnih pooblastil odločajo o pravicah ali obveznostih posameznikov ali organizacij. Upravno sodstvo z upravnem sporom izvaja kontrolo nad delom uprave. S tem so nadzorovane zakonitosti subjekta, ki so povezane z odločanjem o pravicah in dolžnostih posameznika v okviru uprave (Kaučič 1999: 286).

Tako kot Španija ima tudi Slovenija varuha človekovih pravic. Mandat varuha človekovih pravic se lahko enkrat ponovi, sicer pa traja 6 let. Izvoljen je z dvotretjinsko večino v državnem zboru, kateremu tudi letno poroča o svojem delu (Lukšič 2001: 55).

7.8 PREDSEDNIK REPUBLIKE SLOVENIJE

Slovenija je s svojo samostojnostjo določila tudi sistem organizacije oblasti. Klasifikacija političnih sistemov glede na obliko državne oblasti se deli na predsedniški, polpredsedniški in parlamentarni politični sistem. Za predsedniški sistem je značilno, da je predsednik države vrhovni nosilec izvršilne veje oblasti, medtem ko je v parlamentarnem sistemu nosilec te veje vlada. Šef države predstavlja le simboličnega šefa izvršilne oblasti ter ima le reprezentativne pristojnosti. V Ustavi Republike Slovenije je navedeno, da ima Slovenija parlamentarni sistem, kjer velja načelo delitve oblasti, šef države pa je organ izvršilne veje oblasti. Predsednik Republike Slovenije nima nobenih neposrednih izvršilnih pooblastil.

Po ustavi predstavlja predsednik najvišjega funkcionarja v državi. Predsednik je voljen vsakih pet let in sicer na splošnih, neposrednih in tajnih volitvah. Kandidata za predsednika države lahko predlaga najmanj deset poslancev državnega zbora, politične stranke ali volivci. Kandidat, ki dobi absolutno večino oziroma večino veljavnih glasov, postane nov predsednik. V kolikor v prvem krogu noben izmed kandidatov ne dobi potrebne večine se razpiše drugi krog volitev, v katerem volivci odločajo med kandidatoma, ki sta dobila največ glasov v prvem krogu. V samostojni Republiki Sloveniji je drugi krog volitev potekal le enkrat, in sicer na predsedniških volitvah leta 2002, v katerega sta se uvrstila dr. Janez Drnovšek in Barbara

Brezigar. Dr. Janez Drnovšek je v drugem krogu prejel 56,52% glasov, medtem ko je Barbara Brezigar prejela 43.48% glasov³¹.

Njegov mandat se lahko zaporedoma ponovi le dvakrat. V primeru, da se mu mandat izteče med vojno ali v določenih izrednih razmerah, nadaljuje s funkcijo še šest mesecev po tem, ko se izredno stanje konča. Za predsednika lahko kandidira samo državljan Republike Slovenije. Za volitve predsednika države je odgovoren predsednik vlade, saj on razpiše volitve. Predsednik mora biti izvoljen najkasneje 15 dni pred iztekom mandata prejšnjega predsednika. Funkcija predsednika je nezdržljiva s katerokoli drugo funkcijo, zato lahko v svojem mandatu opravlja le funkcijo predsednika in nobene druge javne funkcije. V Sloveniji ni podpredsednika, zato v primeru predsednikove odsotnosti prevzame nekatere naloge predsednik državnega zbora.

Predsednik Republike Slovenije ima po ustavi iz leta 1991 funkcijo predstavljati državo in je hkrati vrhovni poveljnik njenih oboroženih sil. Po ustavi so njegove pristojnosti sledeče:

- razpisuje volitve v državni zbor,
- razglasa zakone,
- imenuje državne funkcionarje, kadar je to določeno z zakonom,
- postavlja in odpoklicuje veleposlanike in poslanike republike in sprejema poverilna pisma tujih diplomatskih predstavnikov,
- izdaja listine o ratifikaciji,
- odloča o pomilostitvah,
- podeljuje odlikovanja in častne naslove
- in opravlja vse druge zadeve, ki so še v ustavi opredeljene.

Na zakonodajnem področju sodeluje z državnim zborom, saj so mu pristojnosti omejene. Po ustavi iz 107. člena lahko izreče svoje mnenje o posameznem vprašanju na lastno pobudo ali v primeru, da to zahteva državni zbor.

Predsednik republike ima pravico predlagati v izvolitev državnemu zboru kandidata za predsednika vlade, sodnike ustavnega sodišča, pet članov sodnega sveta in varuha človekovih

---

³¹ Internet: http://www.gov.si/rvk/volitve2002/V1_uradni_izid_predsednik_2.html

pravic. V njegovi pristojnosti je tudi imenovanje devetih članov računskega sodišča, šest članov Banke Slovenije in guvernerja banke.

Po ustavi je lahko predsednik s strani državnega zbora obtožen pred ustavnim sodiščem, če pri opravljanju svoje funkcije krši ustavo ali huje krši zakon. Sodišče v nadaljevanju odloča o njegovi krivdi, če dvotretjinska večina vseh sodnikov zahteva odvzem predsednikove funkcije, se mu funkcija tudi odvzame. Tudi, ko je obtožba podana na ustavno sodišče, lahko sodišče do odločitve o obtožbi odvzame funkcijo predsedniku države (Ustava Republike Slovenije).

Od začetka samostojnosti Republike Slovenije pa do danes sta imeli funkcijo predsednika le dve osebi. V prvih dveh mandatih samostojne Slovenije (1992 in 1997) je bil za predsednika izvoljen Milan Kučan, do sprememb je prišlo šele v zadnjem mandatu leta 2002, ko je bil izvoljen za predsednika države dr. Janez Drnovšek.

8. PRIMERJAVA

HIPOTEZA 1:

Politična sistema Španije in Slovenije sta si zelo podobna, še posebej glede uresničevanja načela delitve oblasti.

Prvo hipotezo lahko v celoti potrdim. Organizacija državne oblasti tako v Kraljevini Španiji kot v Republiki Sloveniji se deli na tri veje, zakonodajno sodno in izvršilno vejo. Uvedena je bila predvsem zaradi preprečevanja prevlade ene oblasti nad drugo in zaradi monopolnega vedenja pri odločanju. Zanimivo je tudi dejstvo, da se kljub izvajanju delitve oblasti vzpostavlja ravnotežje med izvršilno in zakonodajno vejo, saj je izvršilna veja pod stalnim nadzorom zakonodajne. Razmerje med eno in drugo vejo pa nakazuje na to svojevrstnost parlamentarnega sistema. Vsekakor pa je tretja, sodna oblast, veliko bolj neodvisna, saj nanjo ne moreta vplivati niti izvršilna niti sodna oblast in enako velja za sodno oblast, saj tudi ta ne more vplivati na ostali dve.

HIPOTEZA 2:

Španijo in Slovenijo lahko primerjamo glede postopka izvolitve mandatarja, medtem ko se potrditev ostalih članov vlade razlikuje.

V Španiji šef države po predhodnem posvetovanju s poslanskimi skupinami predlaga mandatarja v izvolitev parlamentu. S tem je kralju zmanjšan njegov vpliv, poudarjena pa je predvsem vloga parlamenta. Če je kandidat potrjen z absolutno večino, ga kralj imenuje za predsednika vlade. Če pa ga absolutna večina ne potrdi, potem se v roku 48-ih ur izvede ponovno glasovanje, pri čemer za potrditev kandidata zadostuje že navadna večina. V kolikor kandidat v roku dveh mesecev po prvem glasovanju ni potrjen, mora kralj razpustiti oba domova in sklicati nove volitve. Vse ostale člane vlade predlaga predsednik vlade, katere mora potrditi kralj.

V Republiki Sloveniji kandidata za predsednika vlade državnemu zboru predlaga predsednik republike. Preden poda predlog, se posvetuje s poslanskimi skupinami. Predsednika vlade voli državni zbor, pri čemer mora dobiti večino glasov vseh poslancev, da je izvoljen. Če pri prvem glasovanju ni izvoljen, se izvedejo ponovne volitve predsednika vlade na podlagi novih kandidatur. Kandidature je treba predložiti najpozneje v 14-ih dneh po prvem glasovanju. Možnost predlaganja kandidatov ima predsednik države, ki lahko predlaga istega ali novega kandidata. Možnost predlaganja kandidatov imajo tudi poslanske skupine oziroma najmanj 10 poslancev. Če se odločijo za ponovno glasovanje v roku 48-ih ur, zadostuje že večina opredeljenih glasov navzočih poslancev, kar velja tudi za Španijo. Tudi način oblikovanja vlade je zelo podoben, s tem, da so v Ustavi Republike Slovenije postavljeni drugačni roki za izvedbo posameznih dejanj v tem procesu. V primeru, da je kandidatov več, se določi tudi vrstni red glasovanja. Pomembna razlika pri procesu oblikovanja vlade pa je ta, da v Španiji ostale člane vlade potrjuje in razrešuje kralj na predlog predsednika vlade, v Republiki Sloveniji pa je to pristojnost državnega zbora, ki glasuje o predsedniku vlade in ministrih, kar pa mandatarju otežuje sestavo vlade po lastni izbiri. Tako lahko tudi to hipotezo v celoti potrdim.

HIPOTEZA 3:

Španski in slovenski parlament imata kljub različni sestavi podobni vlogi, kar se vidi v odnosu do izvršilne veje oblasti oziroma vlade.

Ena izmed temeljnih funkcij sodobnih parlamentov poleg ostalih je nadzor nad vlado. Španski parlament nadzira vlado preko zaupnice in nezaupnice. Zaupnica je v rokah predsednika

vlade, saj lahko zahteva glasovanje parlamenta o določenih stališčih ali o političnem programu. Razlika med Španijo in Slovenijo pri uporabi tega sredstva je le ta, da je za izglasovanje zaupnice v slovenski ureditvi potrebna absolutna večina (117. člen Ustave RS), medtem ko v Španiji zadošča že navadna večina (174. člen poslovnika Kongresa). Konstruktivna nezaupnica je prav tako sredstvo, ki ga imata na razpolago španski in slovenski parlament. Posebnost konstruktivne nezaupnice je v tem, da mora predlog nezaupnice vključevati ime kandidata za novega predsednika vlade. Razlika je le v tem, da je v Sloveniji takoj ko je izglasovana nezaupnica, izvoljen novi predsednik vlade, (253. člen poslovnika Državnega zbora). V španski ureditvi pa je potrebno dvojno glasovanje, najprej glasovanje o nezaupnici in nato še glasovanje o novem premieru (177. člen poslovnika Kongresa). Oba parlamenta imata na razpolago tudi poslanska vprašanja in interpelacije za nadzor nad vlado in v obeh primerih je viden porast uporabe teh dveh sredstev. Torej lahko tudi to hipotezo potrdim, saj imata parlamenta podobni vlogi, še posebej v odnosu do izvršilne oblasti. Razlike so razvidne le pri postavljanju pravil za uveljavitev nekega nadzornega sredstva, in sicer glede zahtevanega števila poslancev za izglasovanje zaupnice ali nezaupnice ter posebnega dvojnega glasovanja pri konstruktivni nezaupnici v Španiji.

HIPOTEZA 4:

Funkciji šefov države sta primerljivi, saj imata predvsem reprezentativno vlogo, razlikuje pa se način izvolitve oziroma imenovanja.

Tudi to hipotezo lahko v celoti potrdim. Funkcije in pooblastila, ki jih izvajata tako kralj Kraljevine Španije kot predsednik Republike Slovenije navajam v naslednjih točkah:

- razpisuje volitve v državni zbor (107., 81. čl. slovenske ustave in 62. člen španske ustave),
- ima pristojnosti v zvezi z izrednim stanjem in vojno, kadar se državni zbor ne more sestati (92., 108. čl. slovenske ustave, 63. člen španske ustave),
- razglaša zakone (107., 91. čl. slovenske ustave in 62. člen španske ustave),
- predlaga državnemu zboru kandidata za predsednika vlade (111. čl. slovenske ustave in 62. člen španske ustave),
- razpusti državni zbor in razpiše nove volitve, če ni izvoljen noben kandidat za predsednika vlade v drugem ali tretjem krogu volitev ali če v primeru neizglasovane zaupnice vladi državni zbor ne izvoli novega predsednika vlade ali pri ponovljenem

glasovanju izglasuje zaupnico (111., 117. čl. slovenske ustave in 62. člen španske ustave),

- postavlja in odpoklicuje veleposlanike in poslanike republike in sprejema poverilna pisma tujih diplomatskih predstavnikov (107. čl. slovenske ustave, 63. člen španske ustave),
- odloča o pomilostitvah (107. čl. slovenske ustave in 62. člen španske ustave),
- podeljuje odlikovanja in častne naslove (107. čl. slovenske ustave in 62. člen španske ustave).

Iz navedenega je razvidno, da so pooblastila, ki so določena z ustavo, španskemu kralju in predsedniku Republike Slovenije popolnoma ista. Po ustavni določbi sta funkciji predsednika države in kralja nezdružljivi z drugo javno funkcijo ali poklicem. Ključna razlika med njima pa je vsekakor način izvolitve šefa države. V Španiji je ta naziv deden, prenaša se na prvorojenca oziroma na moškega potomca in njegova funkcija je doživljenjska. V tem primeru državljani Španije ne morejo odločati na volitvah o šefu države. V Republiki Sloveniji pa potekajo volitve za predsednika države na vsakih pet let. Te so splošne, neposredne in tajne volitve, kjer lahko državljani izrazijo svojo voljo in izberejo svojega kandidata. Zmaga tisti, ki dobi absolutno večino vseh glasov. Velikokrat se zgodi, da je potreben tudi drugi krog volitev. Izbira se med kandidatoma, ki sta v prvem krogu dosegla največ glasov. Zanimiva razlika je tudi ta, da slovenska ustava ne predvideva imunitete predsednika republike, kar je v španski ustavi za kralja eksplicitno navedeno v 56. členu ustave.

9. ZAKLJUČEK

V diplomski nalogi sem se posvetila političnemu sistemu Kraljevine Španije in političnemu sistemu Republike Slovenije. Za izhodišče obeh sistemov sem postavila delitev oblasti na zakonodajno, izvršilno in sodno vejo.

Za obe državi je bilo preteklo stoletje zelo pomembno. Za Španijo je bil pomemben zgodovinski dogodek leta 1975, ko je dolgoletni diktator Franco umrl in ga je nasledil kralj Juan Carlos I. Prve svobodne volitve po več kot štiridesetih letih so bile leta 1977, leto kasneje pa je kralj v parlamentu razglasil sedanjo ustavo. Za Slovenijo je bilo prelomno leto

1991, ko se je po desetdnevni vojni razdružila od nekdanje Jugoslavije in postala samostojna država. Glede na navedene podatke lahko trdim, da sta obe državi še mladi demokraciji, ki sta uspešno prešli obdobje tranzicije in pričeli z uvajanjem sodobnega parlamenta.

Španija je po ustavi parlamentarna monarhija, v kateri je šef države kralj, njegove funkcije in pooblastila pa so primerljive s funkcijami predsednika Republike Slovenije, ki sem jih omenila že v četrti hipotezi. Bistvena razlika med njima je v tem, da je funkcija kralja dedna in ga v primeru smrti, bolezni ali kakršnekoli druge ovire, omenjene v ustavi, nadomesti njegov prvorojeni moški naslednik. Predsednik Republike Slovenije pa je voljen za obdobje petih let in je lahko na to funkcijo izvoljen največ dvakrat zapored.

Razlika med državama je tudi v parlamentarni ureditvi. Španija ima dvodomni parlament, ki je sestavljen iz kongresa in senata. Kongres sestavlja 350 poslancev, ki tvorijo poslanske skupine, senat pa predstavlja teritorialno razdelitev Španije in ga sestavlja 259 senatorjev. Zastopajo predvsem interese avtonomnih skupnosti in provinc. Slovenski parlament pa je sestavljen le iz državnega zbora, v katerem je 90 poslancev. Poseben državni organ pa predstavlja državni svet, ki v ustavi ni določen kot del parlamenta. Sestavlja ga 40 članov, ki zastopajo socialne, gospodarske, poklicne in lokalne interese.

V obeh državah se vladna odgovornost kaže v podpori parlamenta vladi. Nadzor nad vlado je tudi ena izmed funkcij, ki jih ima parlament. Zaupnica in nezaupnica vladi sta klasična instituta parlamentarne demokracije. Izvedba in glasovanje o zaupnici oziroma nezaupnici pa se bistveno ne razlikujeta med državama. Še posebej zanimiva je konstruktivna nezaupnica, ki se pojavlja v obeh državah. Njena posebnost je v tem, da ščiti vlado in parlament pred nestabilnostjo, ki bi nastala v primeru razpustitve parlamenta, saj mora predlog nezaupnice vsebovati ime kandidata za novega mandatarja. Naslednja oblika nadzora nad vlado so poslanska vprašanja, ki so stalnica na zasedanjih parlamenta. Tega sredstva se poslužujejo veliko bolj kot pa interpelacij, saj slednjim sledi hujša sankcija kot pa poslanskim vprašanjem, ki samo nadzirajo delovanje vlade. Število vprašanj je v obeh državah zelo veliko in se tudi iz mandata v mandat veča. Enako velja za interpelacije, čeprav se jih uporablja v manjšem številu.

V Španiji šef države predlaga parlamentu v izvolitev kandidata za predsednika vlade. Tudi v Sloveniji velja, da predsednik države predlaga državnemu zboru kandidata za predsednika

vlade. Vpliv šefa države je v primeru oblikovanja vlade majhen, saj ima večji vpliv parlament. Za potrditev vlade je v obeh primerih najprej zahtevana absolutna večina.

Tretja veja oblasti je sodstvo. Vrhovno sodišče je v ustavah obeh držav najvišje rangirano, poleg tega ima zelo pomembno vlogo tudi ustavno sodišče, saj odloča o skladnosti zakonov z ustavo in sodi ministrom, predsedniku države ter vladi, v kolikor je prišlo do kršitve ustavnosti ali zakonov.

Namen moje diplomske naloge je bil predvsem prikazati dva različna politična sistema, saj je Španija parlamentarna monarhija, Slovenija pa parlamentarna demokracija. S pomočjo hipotez sem prišla do zaključka, da se kljub različni obliki državne oblasti državi ne razlikujeta veliko in da sta sistema primerljiva. Predsednika republike lahko primerjamo po svojih funkcijah s kraljem. Zanimiva razlika med njima je tudi v ugledu oziroma v prestižu naziva, ki ga ima šef države v Španiji, saj je ta prav gotovo prestižnejši kot naziv predsednika republike. Ugotovitve in razlike, do katerih sem prišla, so prav gotovo tudi posledica zgodovine, tranzicije in postopnega uvajanja demokracije, ki je bilo značilno tako za Kraljevino Španijo kot za Republiko Slovenijo.

10. LITERATURA

1. Broué, Pierre in Émile Témime (1986): *Španska revolucija in državljanska vojna*. Ljubljana: Delavska enotnost.
2. Colmer M., Joseph (2004): *Handbook of electoral system choice*. London: Palgrave Macmillan.
3. Dominguez Luis, Carlos (2006): *Poder judicial: actos de gobierno y su impugnación*. Madrid: Iustel publicaciones.
4. Državni zbor Republike Slovenije (1996): *Poročilo o delu Državnega zbora RS v mandatu 1992–1996*. Ljubljana: DZRS.
5. Državni zbor Republike Slovenije (2000): *Poročilo o delu Državnega zbora RS v mandatu 1996–2000*. Ljubljana: DZRS.
6. Državni zbor Republike Slovenije (2004): *Poročilo o delu Državnega zbora RS v mandatu 2000–2004*. Ljubljana: DZRS.
7. Državni zbor Republike Slovenije (2006): *Poročilo o delu Državnega zbora RS v mandatu 2004–2008: Prvo leto mandata oktober 2004 – december 2005*. Ljubljana: DZRS.
8. Državni zbor Republike Slovenije (2007): *Poročilo o delu Državnega zbora RS v mandatu 2004–2008: Drugo leto mandata 2006*. Ljubljana: DZRS.
9. Easton, David (1965): *A framework for political analysis*. Englewood Cliffs: Prentice Hall.
10. Ferfila, Bogomil (2006): *Metodološki preseki primerjalnih politik in primerjalnih sistemov*. Ljubljana: FDV.
11. Fernandez, Miranda (2003): *Sistema electoral, partidos políticos y parlament*. Madrid: Colex.
12. Fink - Hafner, Danica (2001): *Politične stranke*. Ljubljana: FDV.
13. Gallagher, Michael in Mitchell Paul (2005): *The politics of electoral systems*. Oxford: Oxford University Press.
14. Grad, Franc (2000): *Parlament in vlada*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
15. Grad, Franc, Igor Kaučič, Ciril Ribičič in Ivan Kristan (1996): *Državna ureditev Slovenije*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
16. Guerrero Salom, Enrique (2004): *El parlamento*. Madrid: Editorial síntesis.
17. Hugo, Thomas (1969): *Španija proti Španiji*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

18. Južnič, Stane (1981): *Novejša zgodovina (izbrana poglavja)*. Ljubljana: Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo.
19. Kaučič, Igor in Franc Grad (2003): *Ustavna ureditev Slovenije*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
20. Kocjančič, Rudi (2000): Evolucija parlamentarnega sistema in državna uprava. V Š. Ivanko (ur): *Zbornik znanstvene razprave 1999/2000*, 61–62. Ljubljana: VUŠ.
21. Kocjančič, Rudi, Ciril Ribičič, Franc Grad in Igor Kaučič (1998): *Ustavno pravo Slovenije*. Ljubljana: Visoka upravna šola.
22. Kramberger, Anton (2006): *Funkcije države*. Ljubljana: FDV.
23. Krašovec, Alenka (2000): *Moč v političnih strankah: odnosi med parlamentarnimi in centralnimi deli političnih strank*. Ljubljana: FDV.
24. Lukšič, Igor (2001): *Politični sistem Republike Slovenije*. Ljubljana: ZPS.
25. Mikeln, Miloš, Boris Jež in Joco Žnidaršič (1991): *Slovenija 1990. Kronika slovenskega prelomnega leta v besedi in sliki*. Ljubljana: Založništvo slovenske knjige.
26. Mozetič, Miroslav (2000): *Parlamentarna preiskava v pravnem sistemu Republike Slovenije*. Ljubljana: Uradni list RS.
27. Natek, Karel in Marjeta (2006): *Države sveta*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
28. Perić, Berislav (1992): *Država i pravni sustav*. Zagreb: Narodne novine.
29. Repe, Božo (1995): *Naša doba. Oris zgodovine 20. stoletja*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
30. Ribičič, Ciril (1992): *Ustavnopравни vidiki osamosvajanja Slovenije*. Ljubljana: Uradni list RS.
31. Rupnik, Janko, Rafael Cijan in Božo Grafenauer (1996): *Ustavno pravo Republike Slovenije – druga spremenjena in dopolnjena izdaja*. Maribor: Studio Linea.
32. Toplak, Jurij (2000): *Volilni sistem in oblikovanje volilnih enot*. Ljubljana: Nova revija.
33. Trenc - Frelih, Irena (1998): *Človek in čas*. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga.
34. Vlaj, Stane (2001): *Lokalna samouprava s poudarkom na načelu subsidiarnosti*. Ljubljana: Visoka poslovna šola.
35. Zajc, Drago (2000): *Parlamentarno odločanje*. Ljubljana: FDV.
36. Zajc, Drago (2004): *Razvoj parlamentarizma, funkcije sodobnih parlamentov*. Ljubljana: FDV.
37. Zsajkowski, Bogdan (2005): *Political parties of the world*. London: John Harper.

11. INTERNETNI VIRI

1. Biografías y vidas (2007): *Adolfo Suarez*.
Dostopno na http://www.biografiasyvidas.com/biografia/s/suarez_adolfo.htm
(15. marec 2007).
2. Congreso de los diputados (2004): *Grupos parlamentarios*.
Dostopno na <http://www.congreso.es> (14. januar 2007).
3. Državni zbor (2006): *Poslanstvo*.
Dostopno na <http://www.dz-rs.si/index.php?id=67> (9. november 2006).
4. El defensor del pueblo (2007): *Todo sobre el defensor del pueblo*.
Dostopno na
<http://www.defensordelpueblo.es/index.asp?destino=todosobredefensor0.asp>
(1. maj 2007).
5. El senado de España (2000): *El senado entre 1977 y 2000*.
Dostopno na <http://www.senado.es/historia1977-2000/index.html> (15. januar 2007).
6. Government (2005): *The Cortes*.
Dostopno na <http://www.countrystudies.us/spain/76.html> (9. november 2006).
7. Instituto nacional de estadística (2007): *Castella*.
Dostopno na <http://www.bon.es/estadistica/castella/dades/inf/ele/ele10/r24>
(9. marec 2007).
8. Law and technology resources for legal professionals (2006): *Features - A Guide to the Spanish Legal System*.
Dostopno na <http://www.llrx.com/features/spain.htm#judicial> (10. november 2006).
9. Liberalna demokracija Slovenije (2007): *Predstavitev*.
Dostopno na <http://www2.lds.si/sl/party.cp2?cid=1263&linkid=party> (29. junij 2007).
10. Partido popular (2006): *Comunidad popular*.
Dostopno na <http://www.pp.es> (9. november 2006).
11. Sí Spain (2006): *The Parliamentary Monarchy*.
Dostopno na <http://www.sispain.org/spanish/history/monarchy.html> (10. oktober 2006).
12. Slovenska demokratska stranka (2007): *Osebna izkaznica*.
Dostopno na
http://www.sds.si/index.php?page=osebna_izkaznica&menu=menu_o_stranki
(29. junij 2007).

13. Socialni demokrati (2007): *Zgodovina*.

Dostopno na <http://www.socialnidemokrati.si/?m=k&a=show&k=16> (29. junij 2007).

14. Volitve državni zbor Republike Slovenije 2004 (2004): *Uradni izidi glasovanja*.

Dostopno na <http://www.volitve.gov.si/dz2004/> (12. november 2007).

15. Volitve predsednika republike (2002): *Poročilo o rezultatu ponovnega glasovanja in o izidu volitev predsednika Republike, 2002*.

Dostopno na http://www.gov.si/rvk/volitve2002/V1_uradni_izid_predsednik_2.html (1. julij 2007).

16. Wikipedia The Free Encyclopedia (2007): *Sufragio femenino*.

Dostopno na http://es.wikipedia.org/wiki/Sufragio_femenino (1. februar 2007).